Ազգ
Azg
armenian daily
3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2000 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 (1986)

Գրոզնիում մնացած չեչենական ուժերը շարունակում են դիմադրություն ցույց տալ

ԳՐՈԶՆԻ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեչենական կազմավորումների հրամանատարությունը հաղորդել է, որ երեքշաբթի չեչենական ջոկատները Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովի հրամանով լքել են Գրոզնին: Սակայն, ռուսական զինվորականների պնդմամբ, քաղաքում մնում են զգալի չեչենական ուժեր, որոնք շարունակում են դիմադրություն ցույց տալ: Ռուսաստանի ՊՆ-ն հերքում է Գրոզնուց երկու հազար չեչեն մարտիկների ճեղքման մասին տեղեկատվությունը: Չեչենական կողմի հայտարարության համաձայն, վերջին օրերին Գրոզնիում մարտերի ժամանակ սպանվել է չեչենական մայրաքաղաքի քաղաքագլուխ Լեչա Դուդաեւը եւ մի քանի հայտնի դաշտային հրամանատարներ: Որոշ արեւմտյան լրատվական գործակալությունների հաղորդմամբ, Շամիլ Բասաեւը ականի պայթյունից կորցրել է ոտքը:

ՆԵՐԽՈՒԺՈՒՄ

Ադրբեջանական համակարգչահենների «խաջագործությունները» հայկական վեբ-սայթերում

«Արմինկոն» լուրջ չի ընդունում ադրբեջանական հաքերների բարձրացրած աղմուկը եւ համարում է ինքնագովազդ

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

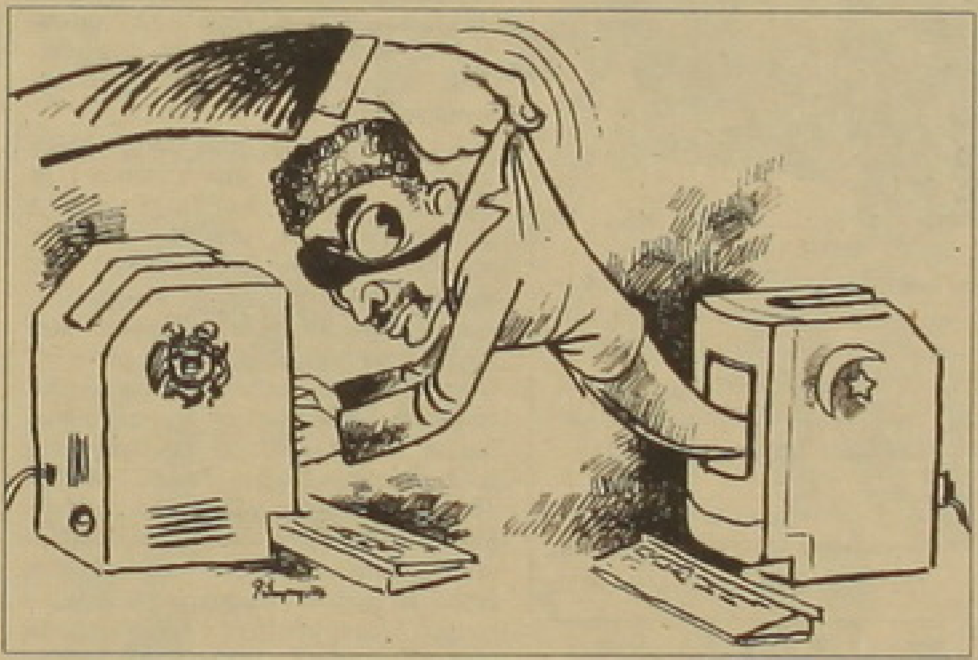

Սկզբում ադրբեջանական, ապա հայկական մամուլում վերջին օրերին բարձրացված աղմուկը համակարգչային տարածքի, մասնավորապես, հայկական վեբ-սայթերում ադրբեջանական հաքերների «ավերիչ» գործողությունների մասին (օրինակ, ազգային հեռուստատեսությունում) ստեղծել է որոշակի անհանգստության մթնոլորտ: Լո՞ւրջ են արդյոք հայկական վեբ-սայթերում ադրբեջանական «ավազակների» ոտնձգությունների մասին լուրերը, ի՞նչ հակազդեցություն կունենա դա հայկական կողմից: Երկու օր առաջ «Սնարք» գործակալությունը տեղեկացրեց նաեւ «Արմինկո» ցանցհաքերների ներխուժման մասին: Սակայն, ինչպես տեղեկացավ **«Ազգը»**, ադրբեջանական հաքերների համակարգչային «գրոհները» «Արմինկոյում» այնքան էլ լուրջ չեն ընդունում: Ընկերության տեխնիկական տնօրեն Գրիգոր Սաղյանը հայտնեց, որ իրենց մոտ «տեղեկատվական շրջափակման կամ պաշարման» երեւույթ չի եղել, պարզապես ադրբեջանցի մասնագետները տարածել են նման լուրեր իրենց գովազդելու նպատակով: «Իհարկե, մենք, ինչպես աշխարհը, գնահատում ենք ադրբեջանցի մասնագետների «պրոֆեսիոնալիզմը», բայց նրանց բարձրացրած աղմուկը լուրջ ընդունելու ոչ մի հիմք չունենք» հեգնեց նա:

Տես ▸ էջ 2

ԱՄՆ ՊԵՏԴԵՊԱՐՏԱՄԵՆՏ

Քոչարյանն ու Ալիեւը ավելի համարձակ եւ նորարարական լուծումներ են որոնում

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահներն իրենց անկեղծ երկխոսության մեջ դուրս են եկել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի առաջարկության շրջանակներից եւ ձգտում են Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի «ավելի նորարարական եւ համարձակ» լուծում գտնել: Ինչպես հաղորդել են ԱՄՆ պետդեպարտամենտի լրատվածրագրերի միջազգային օֆիսում, այդ մասին հայտարարել է պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչը Մադլեն Օլբրայթի՝ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ Հեյդար Ալիեւի հետ հունվարի 29-ին Դավոսում կայացած հանդիպման ավարտից հետո:

Դիվանագետը նշել է, որ ԱՄՆ պետքարտուղարը մոտ մեկ ժամ զրուցել է Հայաստանի նախագահի, հետո նույնքան ժամանակ Ադրբեջանի նախագահի հետ: «Նպատակ է դրվել շարունակել մեր փոխգործունեությունը նրանց հետ՝ ձգտելով լուծել Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը», ասել է դիվանագետը: Նրա խոսքերով, մինչեւ Մադլեն Օլբրայթի հետ հանդիպելը, Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Հեյդար Ալիեւը երես առ երես հանդիպում են ունեցել՝ շարունակելով իրենց անմիջական երկխոսությունը, որին, ինչպես դիվանագետն է նշել, Օլբրայթը սկիզբ էր դրել 1999 թ. ապրիլին կայացած ՆԱՏՕ-ի գագաթաժողովի ժամանակ: ԱՄՆ-ը համոզված է, որ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների անմիջական երկխոսությունը ղարաբաղյան խնդրի վերջնական կարգավորման հիմք կհանդիսանա, նշել է պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչը: «Այժմ Մինսկի խումբը հետեւում է նրանց միջեւ տեղի ունեցող բանավեճերին, որպեսզի նրանց արդյունքներն արտացոլող եւ զարգացնող նոր առաջարկություններ մշակի», ասել է դիվանագետը:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հայկական բանակը որակական առավելություն ունի ադրբեջանականի նկատմամբ

ԲԱՔՈՒ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: BBC ռադիոկայանի թղթակիցը «Ջեյմս ինթելիջենս ռեւյու» հանդեսի ռազմական հարցերով փորձագետ Փոլ Բիվերի հետ հարցազրույց է ունեցել ադրբեջանական բանակի վիճակի մասին: Բիվերի խոսքերով, հրադադարի ռեժիմ հաստատվելուց հետո նկատվում է, որ ադրբեջանական բանակը նկատելիորեն հեռանում է նախկին խորհրդային բանակի կառուցվածքից:

Ռազմական հանդերձանքի մեծ մասը ոչնչացված է: Ղարաբաղյան պատերազմում կրած պարտությունից հետո բանակը աստիճանաբար փոխում է կառուցվածքը: Նկատվում է արդյունավետության բարձրացման միջոցով թվակազմը նվազեցնելու միտում:

Բիվերը նշել է, որ հիմնական խնդիրներից մեկը խորհրդային մաշված տեխնիկան էր: Նոր տեխնիկայի ձեռքբերման գործում խնդիրներ կան: Ռուսաստանը կանխիկ վճար է պահանջում: Այդ պատճառով Ադրբեջանն իր ուշադրությունը սեւեռում է մատակարարման այլ աղբյուրների: Հնարավոր է, որ խոսքը վերաբերում է Չեխիային, Ռումինիային, Սլովակիային: Ադրբեջանական բանակի սպառազինմանը կարող են նպաստել նաեւ Մեծ Բրիտանիան եւ Ֆրանսիան: Օրինակ, Ֆրանսիան Ադրբեջանի նախագահական ընտրազորի մարտական տանկերի հետ կապված աշխատանք էր տանում: Սակայն մատակարարումն առայժմ անբավարար է:

Բիվերը նշել է արտասահմանում ադրբեջանցի սպաների ուսուցման անհրաժեշտությունը: Բանակը կապի արդիական սարքավորումների պահանջ է զգում:

Իսկ ինչ վերաբերում է Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի զինուժերին, Բիվերը նշել է, որ դա նույն կառուցվածքն է, միայն թե ավելի պարզ ու արդյունավետ: Ընդհարվելու դեպքում նրանք կարող են գերազանցել ադրբեջանական բանակին: Սակայն ադրբեջանական բանակը գերազանցում է թվակազմով: Դա նշանակում է, որ հայկական բանակը որակական առավելություն ունի, իսկ ադրբեջանականը՝ քանակական, ինչը նպաստում է խաղաղության պահպանմանը:

ՀՀ նախագահի այցը Թուրքմենստան հետաձգվո՞ւմ է

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի փետրվարի 7-ին նախատեսվող պաշտոնական այցը Թուրքմենստան հետաձգվել է Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի հիվանդության պատճառով՝ վերջինիս խնդրանքով: Առայժմ այցի ժամկետի մասին նոր պայմանավորվածություն ձեռք չի բերվել: Այս մասին հայտնեցին ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից:

Այսօր Երեւան կժամանի Սերգեյ Իվանովը

ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար, նախագահին առընթեր Ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերժ Սարգսյանի հրավերով փետրվարի 3-ին Երեւան կժամանի Ռուսաստանյան Դաշնության Անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերգեյ Իվանովը: Այցի շրջանակներում Սերժ Սարգսյանը եւ Սերգեյ Իվանովը կստորագրեն Ռուսաստանյան Դաշնության Անվտանգության խորհրդի եւ ՀՀ նախագահին առընթեր Ազգային անվտանգության խորհրդի միջեւ համագործակցության արձանագրություն:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Ձերբակալվել է... Ամոյան

Ինչպես «Ազգի» թղթակցին հայտնեցին ԼՂՀ դատախազությունում, փետրվարի 2-ին ձերբակալվել է պաշտպանության բանակի հրամանատարի նախկին տեղակալ, «Ծիծեռնակ» կոոպերատիվի տնօրեն Արմեն Աբգարյանը (Ամոյան): Վերջինիս գործունեության կապակցությամբ քրեական գործ է հարուցվել ավելի վաղ: Նախաքննության ընթացքում հավաքված փաստերը հիմք են հանդիսացել նման դատավարական որոշման: Քննությունը վարող ԼՂՀ գլխավոր դատախազի առաջին տեղակալ Արամայիս Ավագյանը ձեռնպահ մնաց ձերբակալման շարժառիթների մանրամասն մեկնաբանությունից՝ ելնելով քրեական գործի նախաքննության շահերից: Ա. Աբգարյանի ձերբակալությունը սենսացիոն կարելի է համարել թերեւս այն առումով, որ մինչեւ վերջերս նա անձեռնմխելիության ու թողտվության աննախադեպ արտոնություններ ունեցող անձ էր համարվում Արցախում:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Օլբրայթը եւ Պուտինը անկեղծ էին ու անդրդվելի

ՄՈՍԿՎԱ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ինձ վրա տպավորություն թողեց նրա անկեղծ մոտեցումն այն հարցերին, որոնք մենք քննարկում էինք՝ խնդիրները լուծելու նրա նպատակամիտվածությունը», լրագրողներին ասաց Օլբրայթը ՌԴ նախագահի պաշտոնակատար Վլադիմիր Պուտինի հետ կայացած հանդիպումից հետո, որը տեւել էր գրեթե երեք ժամ: Նրա ասելով, Վլադիմիր Պուտինը իրեն ցույց տվեց որպես «շատ իրազեկ մարդ եւ լավ զրուցակից: Այժմ կարեւոր է հետեւել, թե նա ինչ է անելու»:

Ինչպես նշեց ԱՄՆ-ի պետքարտուղարը, կողմերը «անկեղծորեն» միմյանց շարադրեցին իրենց կարծիքները Չեչնիայի իրադրության վերաբերյալ, որոնք տակավին տարբերվում են: «Ես չեմ կարծում, թե մենք մոտեցանք խաղաղական կարգավորմանը Չեչնիայում», ասաց Մադլեն Օլբրայթը:

ԱԺ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Էներգետիկայի ոլորտում դարձյա՞լ յուրացումներ

ԱԺ ժամանակավոր հանձնաժողովի անդամները, որոնք արդեն մի քանի ամիս է, ինչ խորամուխ են 91-99 թթ. Հայաստան էներգակիրներ ներմուծելու մութ պատմության թավուտներում, երեկ բյուջետային քննարկումների ժամանակ բարձրացրեցին բավական հետաքրքիր մի հարց, որին ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը թերեւս հասու չէր պատասխանել ամբողջ խորությամբ: Ֆինանսների նախարարը միայն մատնանշեց, որ 2000 թ. էներգետիկ համակարգը պետք է աշխատի 800 մլն դրամ շահույթով: Այս տարի պետական բյուջեն որեւէ լրավճար չի հատկացնի էներգետիկային, համակարգը ինքը պետք է փակի եւ վերականգնի իր պարտքերը: Բայց պատգամավորներին հետաքրքրում էր ոչ թե այս համեստ շահույթը, այլ Հայաստան ներկրվող 35 մլն դոլարի գազի ճակատագիրը, որը, նրանց պնդմամբ, ներմուծվում է մեր գազամուղի դիմաց, այսինքն՝ հանրապետական գազամուղը, որը «Հայռուսգազարդ» համատեղ ընկերության հիմքում ընկած մեր ներդրումն է, Հայաստանին անվճար բերում է 35 մլն դոլարի կապույտ վառելիք: Ի՞նչ ուղղություններով է ծախսվում այս գազը եւ ստացված եկամուտն ո՞ւմ բյուջեն է հարստացնում, այդպես էլ հայտնի չդարձավ:

Փաստենք նաեւ, որ հենց ձմռան այս ամենացուրտ օրերին Ռուսաստանի հանդեպ ունեցած ընթացիկ պարտքային պարտավորությունները չկատարելու պատճառով դադարեցվել է գազի մուտքը Հայաստան: Ովքե՞ր չեն վճարում իրենց ստացած գազի դիմաց, կամ ինչպե՞ս են տնօրինվում գազից ստացվող ֆինանսական հոսքերը: Ահա մի հարց, որ հետաքրքրում էր պատգամավորներին, սակայն մնաց անպատասխան: Էներգետիկայի նախարար Դավիթ Զադոյանը բացակայում էր բյուջետային քննարկումների առաջին նիստից:

Ն. Դ.

ԱԶԳ

ընթացիկ

Ռուշայլո. «Չեչնիայում իրադրությունը վերահսկվում է»

«Զվարթնոց» օդանավակայանում հայտարարեց Ռուսաստանի ՆԳ նախարարը

Ռուսաստանի ներքգործնախարար Վլադիմիր Ռուշայլոն Երեւանի «Զվարթնոց» օդանավակայանում հայտարարեց. «Այս գիշեր գրոհայինները Գրոզնուց դուրս գալու փորձեր են ձեռնարկել, բայց ետ են մղվել, եւ նրանց մի մասը գերի է վերցվել: Ներկայումս աշխատանք է կատարվում դաշնային ուժերի խմբավորման դեմ նրանց խաղացած դերի բացահայտման նպատակով»:

Նախարարի կարծիքով, «Չեչնիայում իրադրությունը զարգանում է ըստ պլանի»: Դաշնային ուժերը գրոհայիններին ջախջախել են Գրոզնիում եւ հանրապետության հարավում:

Պատասխանելով հակաահաբեկչական գործողության ժամկետներին վերաբերող հարցին, ՌԴ ՆԳՆ ղեկավարը ասաց, որ ամեն ինչ կախված կլինի իրավիճակից:

Վ. Ռուշայլոն Հայաստան է ժամանել երկու երկրների իրավապահ գերատեսչությունների միացյալ կոլեգիայի նիստին մասնակցելու եւ նրանց համագործակցության վերաբերյալ մի շարք փաստաթղթեր ստորագրելու:

Նա բանակցություններ կվարի իր պաշտոնակից Հայկ Հարությունյանի հետ, տեղեկատվություն կփոխանակեն, որը կարող է խորացնել երկու երկրների ներքգործնախարարությունների փոխգործողությունը եւ տեղեկատվական փոխանակումների ավանդույթը: Բանակցությունների գլխավոր հարցերից մեկը կլինի ահաբեկչության դեմ մղվող պայքարը: «Այդ հարցը կարեւոր նշանակություն ունի ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ Ռուսաստանի համար», ասաց Վ. Ռուշայլոն:

Ռուսաստանի ՆԳՆ ղեկավարի երեւանյան այցի ծրագրում նախատեսվում են նաեւ հանդիպումներ Հայաստանի վարչապետի, նախագահի, ինչպես նաեւ Հայ առաքելական եկեղեցու հովվապետի հետ:

ԱԼԵՔՍԵՅ ՄԵՇԿՈՎ
ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Ինտերֆաքսի թղթակիցներ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Սպանություն՝ անհայտ հետքերով

ԻՋԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Փետրվարի 1-ին, ժամը 8-ի սահմաններում Իջեւան քաղաքի Աղայան փողոցի թիվ 16 տան բակի մուտքի մոտ հայտնաբերվել է տանտիրոջ՝ 1925 թ. ծնված Արտաշես Վանոյի Դավթյանի դիակը: Դավթյանի գլխի քունքային եւ ծոծրակային մասերում հայտնաբերվել են բութ գործիքով հասցված բազմաթիվ վնասվածքներ: Դեպքի առթիվ Տավուշի մարզային դատախազությունը հարուցել է քրեական գործ: Կատարվում է նախաքննություն:

Գազից տուժածները ապաքինվում են

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես հաղորդվել է, Գյումրիի Պուշկինի փողոցի թիվ 40 տանը բնական գազի արտահոսքից մահացել էր 3 մարդ, հիվանդանոցի վերակենդանացման բաժին էին փոխադրվել 5 տուժածներ: Շիրակի մարզի արտակարգ իրավիճակների վարչության պետ Սերգեյ Չարչօղլյանն ասաց, որ այսօրվա դրությամբ տուժածների վիճակը, որոնցից երկուսը երեխաներ են, բավարար է, ապաքինումը շարունակվում է: Փաստի կապակցությամբ հարուցվել է քրեական գործ, որը վարում է մարզային դատախազությունը: Ստեղծվել է մասնագիտական հանձնաժողով դեպքի մանրամասները ճշտելու համար:

Բլեյանի գործով նիստը հետաձգվեց

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանի Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքի առաջին ատյանի դատարանում ՀՀ լուսավորության նախարարի նախկին պաշտոնակատար, «Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի նախկին տնօրեն Աշոտ Բլեյանի գործով փետրվարի 2-ի դատական նիստը չկայացավ, քանի որ դատավոր Իսկուհի Վարդանյանը հիվանդության պատճառով բացակայում էր: Դատավարությունը կշարունակվի փետրվարի 4-ին:

Երեւան ժամանեց Սլովակիայի պատվիրակությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Փետրվարի 2-ին եռօրյա պաշտոնական այցով Երեւան ժամանեց Սլովակիայի Հանրապետության պատվիրակությունը, որի կազմում են Սլովակիայի արտգործնախարար Էդուարդ Կուկանը եւ էկոնոմիկայի նախարար Լյուբոմիր Հարախը: Շուրջ 50 հոգուց բաղկացած պատվիրակությունը Հայաստանի մայրաքաղաք ժամանեց Բաքվից:

Հայաստանի եւ Սլովակիայի միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ են հաստատվել դեռեւս 1992 թվականին, սակայն նման մակարդակով պաշտոնական այց իրականացվում է առաջին անգամ: Սլովակիայի պաշտոնատար անձանցից մինչ այժմ Հայաստան էր ժամանել միայն Սլովակիայի գլխավոր դատախազը՝ 1999 թ.:

Էդուարդ Կուկանի խոսքերով, Սլովակիայի կառավարության անդամների Հայաստան կատարած առաջին այցի նպատակն է հաստատել ավելի սերտ կապեր եւ որոշել բոլոր բնագավառներում երկու երկրների համագործակցության կոնկրետ ծրագրերը: «Մենք ակնկալում ենք, որ առկա են լավ պայմաններ Հայաստանի եւ Սլովակիայի միջեւ համագործակցության համար», հայտարարեց նախարարը լրագրողների հետ զրույցում:

Նույն օրը Էդուարդ Կուկանը կհանդիպի ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի, իսկ Լյուբոմիր Հարախը՝ առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարար Կարեն Ճշմարիտյանի հետ: Այնուհետեւ նախատեսվում է պատվիրակության հանդիպումը վարչապետ Արամ Սարգսյանի հետ: Այցի ընթացքում կստորագրվի համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության եւ Սլովակիայի Հանրապետության կառավարությունների միջեւ առեւտրատնտեսական եւ գիտատեխնիկական համագործակցության մասին, ինչպես նաեւ արձանագրություն երկու երկրների արտգործնախարարությունների համագործակցության մասին:

Փետրվարի 3-ին Սլովակիայի պատվիրակությունը կհանդիպի ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ ԱԺ նախագահ Արմեն Խաչատրյանի հետ, կայցելի Հայոց ցեղասպանության հուշահամալիր-թանգարան, Մատենադարան: Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում կկայանա հանդիպում Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի հետ: Պատվիրակության կազմում ընդգրկված մի քանի տասնյակ սլովակ գործարարները հայ գործընկերների հետ համատեղ կմասնակցեն նույն օրը «Անի Պլազա» հյուրանոցում կայանալիք բիզնես-ֆորումին:

Փետրվարի 4-ին պատվիրակությունը կմեկնի Թբիլիսի:

ԳԻԱՐՔՄԻ-ն դեմ է արտահերթ նախագահական ընտրություններին

«Սկսած «Երկրապահ» կամավորական միության համագումարից՝ տարբեր ատյաններում արծարծվում է ՀՀ նախագահի արտահերթ ընտրությունների հարցը: Քաղաքական գործիչների մի մասն էլ հետաքրքիր կեցվածք է ընդունել՝ թե նախագահի հրաժարականի համար լուրջ նախադրյալներ չկան, բայց գործը դեպի այդ լուծումն է գնում: Ինչպե՞ս այդ գործը կարող է «գնալ», եթե առաջ չտանեն երկրի քաղաքական ուժերը: Ժողովուրդն էլ վաղուց մեկուսացված է քաղաքական գործընթացներից», գրված է ԳԻԱՐՔՄԻ խորհրդի հայտարարության մեջ:

Հայաստանի Գիտարդյունաբերական եւ քաղաքացիական միությունը արտահայտում է այն համոզմունքը, որ այսօր որեւէ արտահերթ ընտրություն ոչ միայն չի լուծի երկրի առջեւ ծառացած բարդ խնդիրները, այլեւ կարող է ապակայունացնել իրավիճակը, առաջացնել հուսալքության եւ արտագաղթի նոր ալիք: Չի երաշխավորվում ենթադրյալ ընտրությունների ազատ եւ արդար լինելը եւ որ դրանք չեն վերածվի ուժային նշանակման, իսկ այդ դեպքում կկորցնենք մեր պետության վերջին երերում կայունության հենակետը՝ նախագահի ինստիտուտը: Թուլացած ԱԺ-ի եւ ակնհայտ ընդունելի թեկնածուների բացակայության դեպքում կարող ենք հայտնվել «խամաճիկային կառավարման» պայմաններում:

Քաղաքական ուժերը պետք է նպաստեն առկա ճգնաժամի հաղթահարմանը: Այսօր «Միասնություն» դաշինքն ունի բոլոր օրենսդրական եւ իշխանական հնարավորությունները իր ծրագրերն իրագործելու համար, ինչին ՀՀ նախագահը չի խոչընդոտում:

«Կոչ ենք անում Հայաստանի քաղաքական ուժերին վերջ դնել նախագահի աթոռի շուրջ անառողջ խաղերին եւ միավորել ջանքերը երկիրը խորը սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական եւ հոգեբանական ճգնաժամից հանելու համար», եզրափակում է հայտարարությունը:

ՆԵՐԽՈՒԺՈՒՄ

Ադրբեջանական համակարգչահենների ...

Սկիզբը էջ 1

Իրականում կատարվել է հետեւյալը. ադրբեջանցի համակարգչային մասնագետները, որոնք մինչ օրս ոչնչով աչքի չեն ընկել, նոր-նոր ձեռք բերելով արդեն վաղուց հրատարակվող ռուսական «Հաքեր» ամսագիրը, փորձում են յուրացնել այնտեղ տեղ գտած համակարգչային գործողությունների ռուս դեղատոմսեր՝ մտնելով հայկական վեբ-սայթեր: Օրինակ, ըստ այդ դեղատոմսերից մեկի կարելի է առանց «կառավարչի» գիտության համառափոխել համակարգիչը: Արդեն երկու տարի է աշխարհում լայն տարածում է գտել «տրոյական ձի» կոչվող գործողությունը, ըստ որի հաքերը տարբեր համակարգիչներին առաջարկում է իբր թե համակարգչային գործողությունները հեշտացնող ծրագրեր, սակայն իրականում մի «խայծ», որը «կուլ տվողը» թույլ է տալիս վիրուսին նստելու իր համակարգչում: Դրանից հետո սկսվում է վիրուսի ավերիչ գործողությունը: Վիրուսը կառավարվում է ուղարկողի կողմից եւ հաճախ կարող է լիովին ոչնչացնել համակարգչի ողջ ինֆորմացիան իր մեջ տեղավորող կոշտ սկավառակը (hard disk): Այժմ արդեն կան այլ կատարելագործված մեթոդներ, որոնք աշխարհի ցանկացած ծայրում էլ օգտագործվում են:

Ըստ Գ. Սարդյանի, իրեն հարգող մասնագետը նախապես զգուշացնում է իր գործողությունների մասին, թե ինչի՞ է ընդունակ ինքը: Ինչ վերաբերում է ադրբեջանցի մասնագետներին, նրանք առանձնապես չեն «փայլում» պրոֆեսիոնալիզմով ու համեստությամբ: Օրինակ, վերջերս մի տեղեկության մեջ ադրբեջանական մի հաքերի կողմից հայտարարվել է «Ինտերնետում հայ-ադրբեջանական պատերազմի» եւ «ադրբեջանական առավելության» մասին, թե իբր վերջին մեկ ամսվա ընթացքում ոչնչացվել են 25 հայկական քաղաքական վեբ-սայթեր, հիմնականում սփյուռքում: Այդ նույն աղբյուրում բավականին ամբարտավան տոնով խոսվում է նաեւ այսպես կոչված «Կանաչ հաքեր» եւ «Հաքերների խումբ-187» խմբերի մեջ միավորված հաքերների այլ նպատակների ու հնարավորությունների մասին: «Արմինկո»-ում ուղղակի ժպտացին այդ հայտարարությունների վրա: Հաքերների գործողություններ միշտ էլ եղել են եւ կլինեն, պետք չէ դրանք լուրջ ընդունել: Նման «գողերից» խուսափելու միջոցը ուշադիր աշխատանքն է ու համապատասխան հակավիրուսային ծրագրերի օգտագործումը, ինչի մասին իր հաճախորդներին միշտ զգուշացրել է «Արմինկոն» ու առաջարկել իր տեխնիկական ծառայությունները: Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե հայկական կողմից ինչ քայլեր կարող են լինել իրական եւ ենթադրյալ ադրբեջանական գործողությունների դեմ, եւ ինչ մասնագիտական ներուժ կա, վերոհիշյալ ադրբեջանական աղբյուրը նշում է, որ «հայերը կարող են մտնել ադրբեջանական սայթեր, բայց ոչնչացնել՝ նայած ում»: Հիշեցնենք, որ նույն «Զերկալո» թերթի տեղեկատվության համաձայն Ադրբեջանի իրավապաշտպան կոմիտեի նախագահ է. Զեյնալովը զգուշացրել էր ամերիկահայ մասնագետների մասնագիտական կարողությունների ու հնարավոր հակագրոհների մասին: Ինչ վերաբերում է հայաստանյան մասնագետների կարողությանը, ապա, «Արմինկո» ՍՊԸ-ի նախագահ Անդրանիկ Ալեքսանյանը բավականացավ միայն հիշեցնել, որ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բնագավառում Հայաստանը եթե զիջում է նախկին խորհրդային տարածքի եվրոպական մասին, ապա ասիական հատվածում առաջատարներից մեկն է, եթե ոչ ամենաառաջատարը: Այնպես որ, ըստ ամենայնի, կարծես թե լուրջ անհանգստության հարկ չկա:

Պատերազմը քաղաքական դաշտում, այնուամենայնիվ, շարունակվում է

Կա մեկ ուրիշ անհանգստության առիթ՝ քաղաքական դաշտում Հայաստանի պարտությունը, որի մասին հիշատակվում է արդեն քանի տարի շարունակ: Էլեկտրոնային լրատվությունը դրա մի կարեւոր բաղկացուցիչ մասն է, եւ «Արմինկոյի» նախագահն առաջարկեց հաշվել Ինտերնետում ադրբեջանալեզու եւ հայալեզու սայթերի թվային համեմատությունը, ինչը, ըստ նախնական տվյալների, ցավոք, տատանվում է 80-ը 20-ի հարաբերակցությամբ: Ինչ վերաբերում է մասնավորապես Ղարաբաղյան հիմնահարցի երկկողմանի արծարծմանը, ապա տեղեկացվեց, որ Ղարաբաղում կան մի քանի նման սայթեր: Իսկ Հայաստանում բացի մի քանի լրատվական գործակալությունների՝ Արմենպրես, «Նոյյան տապան», «Սնարք» եւ մի քանի թերթերի ամենօրյա լրատվությունից չկան Ղարաբաղյան հիմնահարցի մասին առանձին թողարկումներ: Իհարկե, ամեն ինչ կախված է երկրի ֆինանսական հնարավորություններից. ոչ մեկի համար գաղտնիք չէ, որ տեղեկատվական ոլորտը ամենաշատ ներդրումներ պահանջողներից մեկն է, սակայն կան նաեւ այլ պատճառներ: Հիշեցնենք, որ հայաստանյան պետական քաղաքականության բացակայության կամ շատ թույլ լինելու մասին խոսվում է արդեն քանի տարի շարունակ: ՀՀ գրահրատարակչության եւ տեղեկատվության վարչությունը, որը, ենթադրվում է, դրա իրականացնողը պետք է լինի, արդեն քանի տարի իրար հաջորդող ղեկավարների ձեռքում դարձել է փորձադաշտ: Մի փոքր աշխուժություն նկատվեց Գարիկ Չուգասզյանի ղեկավարության ամիսներին, երբ նպատակ կար ստեղծել Հայաստանն ու սփյուռքը կապող հզոր համակարգչային ցանց, համահայկական տեղեկատվական դաշտ, սակայն չիրականացավ: Նույն Չուգասզյանը (որը համակարգչային մասնագետ է) ներգրավվում էր տեղեկատվության վարչությունը համակարգչային տեխնոլոգիաների զարգացման վարչության վերածելու մեջ: Նրան հաջորդողների օրոք իրավիճակը գլխիվայր շրջվեց, եւ այսօր վարչությունը նման է խորդանոցի: «Իսկ ի՞նչ է արվում նորանշանակ Տիգրան Հակոբյանի ու նրա թիմի կողմից», «Ազգի» հարցին ի պատասխան վարչության պետի տեղակալ Արայիկ Մանուկյանը տեղեկացրեց, որ իրենք հիմնովին վերանայում են վարչության կառուցվածքն ու ֆունկցիաները: Կան բազմաթիվ նախաձեռնություններ, օրինակ, նախատեսված է ստեղծել ցանցային տեխնոլոգիաների եւ հեռահաղորդակցման զարգացման ծրագրերի բաժին, որը կդառնա պետական քաղաքական քաղաքականություն իրականացնող օղակը, նոր ղեկավարությունը փորձում է գլուխ բերել համահայկական տեղեկատվական դաշտի գաղափարը եւ էլի շատ գաղափարներ ու ծրագրեր: Ավելի շատ ինֆորմացիա պրն Մանուկյանը խոստացավ հաղորդել հետո, երբ ընթացքի մեջ կլինեն բոլոր ծրագրերը: Այսպիսով, եթե ադրբեջանական համակարգչային հաքերներից վախենալու առիթ առայժմ չկա, ինչպես պնդում են «Արմինկոյի» մասնագետները, ապա տեղեկատվական քաղաքական դաշտում Հայաստանն ունի լուրջ խնդիր, քանի որ քաղաքական պատերազմը, այնուամենայնիվ, շարունակվում է:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN /phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ամպագոռգոռ ուղերձով 2000 թ. պետբյուջեն

Վարչապետ Արամ Սարգսյանի ինքնաքննադատությունը

Երեկ խորհրդարանում մեկնարկեց 2000 թ. պետբյուջեի խորհրդարանական ոդիսականը. վարչապետ Արամ Սարգսյանն իր կառավարության տեւական աշխատանքի անդրանիկ պտուղը հանձնեց պատգամավորաց դասին մեծահոգաբար իր վրա վերցնելով ձգձգումների եւ ուշացման քննադատությունը: Արամ Սարգսյանը փաստեց, որ բյուջեի նախագիծը ուշացել է օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ պատճառներով: Ընթացքում 16 մլրդ-ով նվազել է Վազգեն Սարգսյանի ծրագրած բյուջեի համեմատ: Նվազման եւ ձգձգման օբյեկտիվ պատճառը բիզնես շրջանակների անվստահությունն է Հայաստանի հանդեպ, որը հատկապես խորացավ հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչությունից հետո, իսկ սուբյեկտիվը հետեւյալն է. վարչապետ նշանակել են այնպիսի մարդու, որը բացարձակապես կապ չուներ կառավարության հետ, նույնիսկ չգիտեր՝ քանի նախարարություն կա: Արամ Սարգսյանն այս կերպ փորձեց նվազեցնել իր կառավարության կազմած նախագծի հանդեպ ծառացող խորհրդարանական դժգոհության ալիքը: Վարչապետը խոստովանեց, որ առավել խստացնել հարկահավաքությունը եկամուտների շեմը ավելացնելու նպատակով, այլեւ անհնար է. «Սոսկական 14 մլրդ դրամ պետք է հավաքել, ավելին չենք կարող, պետությունը կփլուզվի»:

2000 թ. բյուջեի նախագծի աղը իրատեսությունն է, կամ փոխաբերական ձեւակերպմամբ՝ առկա վերմակի համեմատ ոտքերը մեկնելը. «Ոչ թե ծախսերից ենք գնալու դեպի եկամուտները, այլ եկամուտներից՝ դեպի ծախսերը», ի մի բերեց վարչապետը, ընդգծելով, որ ինքն անձամբ է առաջարկել բոլոր նախարարություններին՝ ուժայիններից մինչեւ տնտեսական, որպեսզի կրճատեն իրենց գերատեսչական ծախսերը 7,5 տոկոսով: Վարչապետը միաժամանակ կարեւորեց կայունության գործոնը. «Այս բյուջեն հնարավոր կլինի կատարել միայն այն դեպքում, եթե փլուզումներ չլինեն»: Արամ Սարգսյանը չմանրամասնեց, թե ինչ նկատի ուներ փլուզում ասելով: Բյուջեի մունետիկ ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը համակարծիք էր. «Եթե էքսցեսներ չլինեն, ապա երկրորդ կիսամյակը կլինի տնտեսապես շատ ավելի ակտիվ»:

2000 թ.-ին պետությունը նախատեսում է ստանալ 122,3 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք գումարով վարկեր՝ գերազանցապես Համաշխարհային բանկից եւ այս ամենը գումարելով սեփական միջոցներին՝ ծախսել 254,19 մլրդ դրամ: Եկամուտները 201,87 մլրդ, պետբյուջեի պակասուրդը 52,32 մլրդ: Այսինքն՝ անցած տարվա համեմատ 2-3 տոկոս աճ: Աճը թվում է բավական համեստ, սակայն շեշտենք, որ այս տարի կառավարությունը նախատեսում է զուտ հարկային եկամուտների 10 տոկոս աճ: Հաշվի առնելով տնտեսական աշխուժության ներկա մակարդակը՝ 10 տոկոս հարկային եկամուտների ավելացումը բավական անիրատեսական է:

2000 թ. առաջին կիսամյակը հոռետեսական գնահատմամբ

Եվ ֆինանսների նախարարը, եւ կառավարության մյուս անդամները միանշանակ էին. 2000 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքի հանդեպ պետք չէ լուրջ հույսեր տածել: Նախարարներն իրենց բոլոր հույսերը կապում են երկրորդ կիսամյակի հետ, թեեւ հրաշքներին հավատալը մեղք չէ, բայց իրատեսության կարգախոսով կազմված բյուջեի պարագայում առաջին կիսամյակի անկումային տնտեսական ընթացքից հետո դժվար է կանխատեսել լուրջ բեկում: Լեւոն Բարխուդարյանն, ի հակակշիռ պատգամավորների վկայակոչած թվերի, հայտարարեց, որ հունվար ամսին իրենք նախատեսել են հավաքել 10 մլրդ դրամ, բայց կարողացել են հայթայթել 8 մլրդ: Առաջին կիսամյակում երկիրը սովորաբար արտասահմանյան դրամաշնորհներ եւ վարկեր չի ստանում, ընդհակառակը ստիպված է լինում կատարել ծախսեր վարկերի սպասարկման համար, ուստի բյուջետային ճգնաժամը, եթե կարելի է այդպես անվանել, բաժին է ընկնում հունվարից-մարտ ընկած ժամանակահատվածին: Չմոռանք ցրտերի մեղմացմանը զուգընթաց Հայաստանը հուսով է հաղթահարել ֆինանսական սղությունը: Սակայն մեջբերենք նաեւ պատգամավորների վիճակագրությունը, որոնք, ելնելով նաեւ վարչապետի վկայակոչած թվից, պնդում են, որ պետությունը պետք է հունվարին հավաքեր 14 մլրդ դրամ, սակայն հավաքել է ընդամենը 4 մլրդ: Մնացյալ գումարները բաժին են ընկել ստվերային բյուջեներին: Պատգամավոր Արամայիս Բարսեղյանը փորձեց հետաքրքրվել Լեւոն Բարխուդարյանից, թե ինչպես է պատրաստվում կառավարությունը պայքարել ստվերային տնտեսության դեմ: Լեւոն Բարխուդարյանը ստվերայնության դեմ պայքարը մասնավորեց մաքսանենգության ոլորտում: Նա հայտարարեց, որ Բագրատաշենի շուկայում, որը հայտարարված է ազատ առեւտրի գոտի, պետությունը կորցնում է գրեթե 350 մլն դրամ. «Փորձում են չարաշահել ազատ առեւտրի գոտի ասածը, ուստի մենք հսկիչ կետեր պետք է տեղադրենք», պնդեց Լեւոն Բարխուդարյանը: Հայաստանում մաքսանենգության ծավալների կրճատմանը, մասնավորապես ծխախոտի բնագավառում, կօգնի Վրաստանը, որն արդեն բարձրացրել է ծխախոտից գանձվող հարկային դրույքաչափը: Ստվերայնության դեմ պայքարի համակարգային միջոցառումների մասին Լեւոն Բարխուդարյանն առ ժամանակ ձեռնպահ մնաց խոսելուց:

Տարեվերջին բյուջեի օրենքի ցուցանիշները փոփոխվելու են

Իսկ Հայաստանի Հանրապետությունից քաղաքացիների արտահոսքը շարունակվելու է: Պատգամավոր Խաչատուր Սուքիասյանի այս պնդումը Լեւոն Բարխուդարյանը չվիճարկեց, սակայն այդպես էլ ի հայտ չեկավ տնտեսական քաղաքականության այն ռազմավարությունը, որ պետք է թույլ տա մեզ տնտեսական հրաշք գործելու: Իսկ կառավարության ուղերձը, որը փաստացի այդ ռազմավարության արտահայտությունը պետք է լինի, ԱԺ փոխխոսնակ Տիգրան Թորոսյանի կողմից բնութագրվեց իբրեւ ամպագոռգոռ փաստաթուղթ: 2000 թ. պետբյուջեն իներցիոն է, եւ ծառայելու է զուտ ընթացիկ խնդիրներ եւ ընթացիկ ճեղքվածքներ փակելու նպատակին, այսինքն նախարարները դարձյալ տապակվելու են իրենց թավայում չտեսնելով թավայից դուրս ծավալվող գործընթացները: Ֆինանսների նախարարի հիմնական խնդիրը գումարային հոսքերը տեղաբաշխելն է հրդեհային կարգով: Էկոնոմիկայի նախարարությունն է, որ պետք է զբաղվի հեռանկարի եւ տնտեսական ռազմավարության մշակմամբ, որի հետքերը դեռեւս չեն նշմարվում: Մինչ ընթանում էին բյուջեի քննարկումները, ԱԺ ընդունարանում կենսաթոշակառուների մի մեծ բազմություն էր, որ բողոքում էր թոշակների ուշացումից: Ի դեպ, Հայաստանում կառավարությունից դժգոհողների թիվը շուտով կհամալրվի ոչ միայն կենսաթոշակառուներով, գործազուրկ նպաստառուներով եւ սոցիալական օժանդակություն ստացող հասարակության անապահով շերտերի ներկայացուցիչներով, այլեւ... ԱԺ պատգամավորներով, որոնք չեն կարողանում ստանալ իրենց աշխատավարձը: Գուցե այս հանգամանքով եւս պատճառաբանվում է խորհրդարանի բացասական վերաբերմունքն առ բյուջե: «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության անդամ Աղասի Արշակյանը թվաբանական տխուր հաշվարկ կատարեց **«Ազգի»** համար, ըստ որի, տարեկան նախատեսվող 5,6-7 տոկոս տնտեսական աճի պարագայում (չմոռանանք նաեւ, որ բյուջեի մասին օրենքում ամրագրված տնտեսական աճի այս չափորոշիչները սովորաբար թերակատարվում են) Հայաստանին անհրաժեշտ կլինի 34 տարի հասնելու 87-90 թթ. խորհրդային Հայաստանի տնտեսական մակարդակին, երբ մեկ բնակչին ՀՆԱ-ից բաժին էր ընկնում 4600-5000 դոլար: 2000-02 թթ. համար կառավարությունը նախատեսում է ՀՆԱ-ից մեկ շնչին բաժին հանել 561,7 դոլար: Այսպիսով, խորհրդային բարեկեցության մակարդակը, որը ժամանակին բավականաչափ քննադատվում էր, մեզ համար դարձել է գրեթե երազելի: Բյուջետային քննարկումներն այսօր կշարունակվեն:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ԲԱՆԱՎԵՃ

Աշխատաշուկան Հայաստանում գտնվում է ձեւավորման փուլում

Միջազգային կազմակերպությունները վերանայում են իրենց քաղաքականությունը

Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության եւ զբաղվածության համաշխարհային զեկույցի 98 թ. տվյալներով, աշխարհի տնտեսապես ակտիվ բնակչության մեկ երրորդը կամ մոտ 1 մլրդ մարդ գործազուրկ է կամ թերզբաղված, այդ թվում 150 մլն-ը գործազուրկ է եւ 750-900 մլն-ը՝ թերզբաղված: Եվրամիության 11 անդամ երկրներում գործազրկության միջին ցուցանիշը 10-11 տոկոս է: Միակ բացառությունն ԱՄՆ-ն է, որտեղ գործազրկության ցուցանիշն իջել է՝ հասնելով 4,2 տոկոսի, որը մոտ է համարվում բնական մակարդակին: Քանի որ աշխատանքի շուկան Հայաստանում դեռեւս գտնվում է ձեւավորման փուլում, 92-99 թ. օգոստոս ամիսն ընկած ժամանակահատվածում գործազրկության մակարդակը թռիչք է կատարել՝ 1,8 տոկոսից հասնելով 11,3 տոկոսի:

Հայաստանում մարդկային կապիտալի օգտագործումը եւ աշխատանքի շուկայում տիրող իրավիճակը քննարկելու նպատակով ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի ներքո ստեղծված մարդկային զարգացման փորձագետների ակումբը բանավեճ էր ծավալել: Բանավեճն ընթանում էր թեմայի շուրջ երկու հիմնական զեկուցողների՝ Անահիտ Մելքումյանի եւ ՀՀ սոցապնախարարի աշխատակազմի ղեկավար Միքայել Մելքումյանի ու ակումբի անկախ փորձագետների միջեւ: Անահիտ Մելքումյանը հիմնվելով մի շարք հետազոտությունների արդյունքների վրա՝ հայտարարեց, որ գործազրկության իրական մակարդակը Հայաստանում 3-4 անգամ գերազանցում է պաշտոնապես գրանցված ցուցանիշը:

Պաշտոնական տվյալներով 2000 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ հանրապետության զբաղվածների թիվը կազմել է 1334600 մարդ, այդ թվում գյուղացիական եւ գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություններում շուրջ 550 հազար մարդ, իսկ նույն ժամանակաշրջանի դրությամբ գրանցված գործազուրկների թիվը 174951 մարդ է: Բանախոսն ընդգծեց, որ զբաղվածության եւ գործազրկության պաշտոնական ցուցանիշները չեն արտացոլում իրական վիճակը, նրա կարծիքով, զբաղվածության փաստացի տվյալներն ավելի բարձր են, քան պաշտոնապես հրապարակված տվյալները: Հիշատակելով վերջերս ՀՀ վիճնախարարության իրականացրած ստվերային ոլորտի ընտրանքային հետազոտության նախնական արդյունքները, Ա. Մելքումյանը հայտնեց, որ գործազրկության ցուցանիշը կազմել է 36 տոկոս եւ օգոստոսի տվյալներով մեկ թափուր գրանցված աշխատատեղին բաժին է ընկել 208 գործազուրկ: Մինչդեռ մյուս զեկուցողը՝ Միքայել Մելքումյանը, դա բացատրում էր թաքնված զբաղվածությամբ, որը կլանել է տնտեսության գրեթե բոլոր ճյուղերն ու ոլորտները: Որոշ գնահատումներով, թաքնված զբաղվածների թիվը հասնում է 200-220 հազարի, սակայն նրանց որոշ մասը գործազուրկի նպաստ է ստանում: Նշեց նաեւ, որ ստվերային տնտեսության մեջ զբաղված անձանց աշխատավարձերը միջին հաշվով 20-30 անգամ գերազանցում են հանրապետության նվազագույն աշխատավարձը եւ առնվազն 4-6 անգամ՝ հանրապետությունում ձեւավորված միջին աշխատավարձը:

Միքայել Մելքումյանը հայտնեց, որ տնտեսության ստվերայնության, որոշ գնահատումներով 60-65 տոկոսի հասնող ցուցանիշն ամենաուղղակի ձեւով արտացոլվում է նախ եւ առաջ հենց բնակչության սոցիալական վիճակին: Տեղեկացրեց, որ նախարարությունը ձեռնամուխ է եղել մշակելու թաքնված զբաղվածության դեմ պայքարի ռազմավարությունը, որի նպատակն է որոշել թաքնված զբաղվածությունն իր դրսեւորման տարբեր ձեւերով եւ ներդնել նրա դեմ արդյունավետ պայքարելու օրենսդրական մեխանիզմները: Նշեց, որ թաքնված զբաղվածության դեմ պայքարի օրենք չկա, օրենսդրական դաշտն անկատար է նաեւ աշխատանքային իրավահարաբերությունների կարգավորման ոլորտում, գործող աշխատանքային օրենսգիրքը չի արտահայտում ազատականացված տնտեսության պայմաններում առկա աշխատուժ-գործատու-պետություն հարաբերությունների կարգավորումը: Զեկուցողը միանշանակ պնդեց, որ թաքնված զբաղվածությունն առնվազն պետք է ֆիքսվի, որովհետեւ այդ ճանապարհով ձեռք բերված եկամուտները շրջանցելով բյուջետային եւ սոցիալական ապահովագրական համակարգերը, կուտակվում են մարդկանց մի որոշ խմբի մոտ՝ պատճառ դառնալով սոցիալական խիստ բեւեռացման, հետեւաբար նման հասարակության սոցիալական ներդաշնակության խզման:

ՀՀ-ում աշխատանքի շուկայի կարգավորմանն ուղղված քաղաքականությունը մինչեւ վերջին ժամանակներս զեկուցողները որակեցին գերազանցապես պասիվ քաղաքականություն: Այն հիմնականում ուղղված էր աշխատանք փնտրողների գրանցմանը, գործազրկության կարգավիճակի եւ գործազրկության նպաստների տրամադրմանը: «Նախարարությունն այսօր զբաղված է պետության կողմից հասանելիքը բաժանելով եւ դրանով, փաստորեն, օրինականացնում է պետության անկարող լինելը», ասաց պրն Մելքումյանը: Վերջինս արձանագրեց, որ Հայաստանում նկատվում է աղքատության իրավիճակի հարաբերական կայունացում, որն արդեն վերջինիս նվազեցման ուղղությամբ գործուն միջոցներ ձեռք չառնելու դեպքում կարող է դառնալ վերարտադրվող եւ ընդլայնվող:

Զեկուցողները չթաքցրին նաեւ, որ գործազուրկների վերապատրաստման եւ որակավորման բարձրացման ներկա չափերը խիստ անբավարար են եւ չեն համապատասխանում աշխատանքի շուկայի պահանջներին: Աշխատանքի հավելյալ առաջարկի պայմաններում դեռեւս շատ քիչ է ստեղծվող նոր աշխատատեղերի թվաքանակը, ինչպես նաեւ զբաղվածության պետական ծառայությունների կողմից աշխատանքի տեղավորվածների թվաքանակը: 98 թ. աշխատանքի է տեղավորվել 20 հազար մարդ, որից 5379 մարդ՝ զբաղվածության պետական ծառայությունների միջնորդությամբ: Փորձագետների հարցումներին ի պատասխան սոցապնախարարության ներկայացուցիչը խոստովանեց, որ իրենց հաջողվում է գործազուրկներին աշխատանքի տեղավորել հիմնականում բյուջետային հիմնարկներում, այն էլ՝ 60 տոկոսը դպրոցներում եւ միայն 20 տոկոսն է աշխատանքի անցնում մասնավոր սեկտորում:

Տեղի է ունենում նաեւ աշխատանքի գերշահագործում, իսկ ազգային փորձագետ Հրանուշ Խառատյանի բնորոշմամբ՝ հրեշավոր շահագործում, աշխատաժամանակի երկարացման, անհամապատասխան վարձատրության, ոչ սանիտարահիգիենիկ եւ այլ երեւույթների տեսքով: Ուսումնասիրությունները նաեւ ցույց են տվել, որ առանձնակի շահագործման են ենթարկվում հատկապես կանայք՝ կնոջ միջին եկամուտը կազմում է տղամարդու եկամտի երկու երրորդը, քանի որ կանայք ներառված են ցածր վճարվող աշխատատեղերում: Կանանց նկատմամբ խտրականություն է ցուցաբերվում աշխատանքի ընդունվելու հարցում, այդ իսկ պատճառով կանայք կազմել են պաշտոնապես գրանցված գործազուրկների մոտ 65 տոկոսը: «Զբաղված կանանց ու տղամարդկանց բաշխվածությունը, ըստ միջին աշխատավարձի, ցույց է տալիս, որ կանանց ավելի քան 2/3-ի վաստակը չնչին է (մինչեւ 8 հազար դրամ), ինչը վկայում է նաեւ կանանց շրջանում թաքնված գործազրկության միջինից ավելի մեծ ներուժի առկայության մասին», ասվում է տնտեսագիտության դոկտոր Հեղինե Մանասյանի ուսումնասիրության մեջ:

ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի ներկայացուցիչ Կասիգա Չեկալովիչը ներկաներին հաղորդեց, որ այդ քննարկումներն ինքնանպատակ չեն, դրանք հիմք են տալիս, որ միջազգային կազմակերպություններն իրենց ծրագրերը կազմելիս առաջնորդվեն այդ տվյալներով: Հայտնեց նաեւ, որ Հայաստանի կառավարության հետ ներկայումս քննարկում են, թե ո՞րն է այս երկրի քաղաքականությունն արտահանման խթանման հարցում եւ որո՞նք են դրանց խոչընդոտները: ՄԱԿ-ը պատրաստում է իր առաջիկա չորս տարվա համագործակցության ծրագիրը, Համաշխարհային բանկը նույնպես այս օրերին վերանայում է իր քաղաքականությունը, հետեւյալ նշանաբանով՝ պետք է խոսել ընչազրկության վերացման մասին, ոչ թե անվերջ՝ ընչազրկության:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ

Արտագաղթ

Որտե՞ղ է վերջանում հայրենիքը

Երեւանից Փարիզ, Ամստերդամ, Ֆրանկֆուրտ, Լոս Անջելես մեկնող ինքնաթիռներում տեղ ու դադար չկա: Մարդիկ մեկնում են ճամփորդությունների այնպիսի թվաքանակով, որ նրանց վերադարձին միայն միամիտները կարող են հավատալ: Մեկնում են հրաժեշտով, հրաժարումով ու աղմուկով: Թերեւս այդպես էին անգլիական կամ ֆրանսիական նավերը նստում 1915 թ. ցեղասպանությունից մազապուրծները:

Պետությունն այսօր չի էլ փորձում հաշվել արտագաղթի աճի իրական ծավալները (երեւի թե այդ հաշվարկն էլ ճշգրիտ ու ամբողջական չի լինի, քանի որ նրանց մի մասը մեկնում է ոչ թե տոմսը ձեռքին, այլ անօրինական գործարքների միջոցով, երբ ձեռքիդ տոմս չունես, սակայն ինքնաթիռում տեղ ունես):

Զրուցել այդ մարդկանց հետ՝ նշանակում է մեկ անգամ եւս բախվել այն ցավագին երեւույթին, թե ինչպե՞ս է Հայաստանը դադարում պետություն-հայրենիք-տուն լինելուց, եւ ինչպե՞ս է մարդկանց մեջ մեծանում սեփական երկրում օտարվածի գիտակցությունը: Այսօր Հայաստանից արտագաղթում են բոլոր խավերի ներկայացուցիչները: Հայաստանը դադարել է վստահություն ներշնչել նաեւ հայկական կապիտալին:

Երեւանից Լոս Անջելես մեկնող Վ. Ս.-ն բանկային համակարգի աշխատող է, երեւանյան բանկերից մեկում որոշակի մասնաբաժին ունի, սպասարկման եւ առեւտրի օբյեկտներ: Անգլերեն որեւէ բառ չգիտի, Լոս Անջելեսում հարազատներ չունի, բնակվելու է նախկին հարեւանի տանը: Որոշակի հեռանկար չունի, այլ միայն մեկ նպատակ՝ աշխատանք գտնել ԱՄՆ-ում եւ տեղափոխել ընտանիքը: ԱՄՆ-ի օրենքների համաձայն երկրում աշխատելու իրավունք ունեն միայն ԱՄՆ քաղաքացիները, ուստի Վ. Ս.-ն արդեն իսկ դատապարտված է որոշակի վտանգի: Նա փախչում է անվերջանալի թվացող ստվերային հարկումից, օրինական հարկային դաշտից, դեռահաս որդիների՝ հայկական բանակում ծառայելու հեռանկարից. «Ես մեծ ռիսկի եմ դիմում, բայց Հայաստանում ապրելն ավելի մեծ ռիսկ է», կիսաձայն շշնջում է նա: «Հայաստանից չեմ փախչում, գնում եմ GAI-ից, ՊՆ-ից, հարկայինից, ո՞ր մեկից ասեմ: Սութ ու զուրտ ծծողներին դիմացանք, որ կարգին օր տեսնենք, էլ ուժ չկա»: Ինքնաթիռում կիսախավար է, եւ ինձ թվում է, որ 40-45 տարեկան տղամարդը արտասվում է. նրա ձայնը դողում է:

Հայաստանի անիշխանության, անպատժելիության, կաշառակերության, սոցիալական աննախադեպ կեղեքման հետեւանքն ու խտացումը Երեւանից Փարիզ, Ամստերդամ, Ֆրանկֆուրտ, Լոս Անջելես մեկնող ինքնաթիռների ուղեւորներն են: Մեկնողների մի մասի հետ երեխաներ կան՝ 2-15 տարեկան: Արտագաղթում է Հայաստանի ոչ միայն ներկա օրը, այլեւ ապագան:

Նախկին եւ ներկա իշխանությունների դատապարտելի անտարբերությունը ազգաբնակչության հանդեպ անցել է հանդուրժելիության բոլոր սահմանները: Ըստ ՄԱԿ-ի 1999 թ. Հայաստանի մարդկային զարգացման զեկույցի «1991-98 թթ. ընթացքում Հայաստանը լքել է մոտավորապես 1 մլն 100 հազար մարդ, վերադարձել է 380 հազարը. այսինքն միգրացիայի զուտ արդյունքը կազմել է 720.000 մարդ՝ հօգուտ էմիգրանտների, որը ՀՀ քաղաքացի հանդիսացող առկա բնակչության թվաքանակի 18 տոկոսն է»: Այդպիսի տվյալ չուներ նույնիսկ 1939-45 թթ. աշխարհամարտում երկու ռազմաճակատում տարված Գերմանիան (նրա բնակչության ընդհանուր կորուստը կազմեց շուրջ 12 տոկոս» (էջ 32): Եվ այդ 18 տոկոսը մարդկային ճակատագրեր են: «Չկա մարդը՝ չկա պրոբլեմը» այս մտայնությունն է տիրում Հայաստանում արդեն քանի տարի:

Հանուն ճշմարտության պետք է ասել, որ Հայաստանից արտագաղթ միշտ էլ եղել է, անգամ ղարաբաղյան շարժման վերելքի տարիներին, սկսեց աճել 92-94 թթ. ձմռանը, այսօր արդեն նրա ծավալները սպառնալի չափեր են ընդունում: Իշխանությունները փորձել եւ փորձում են ժխտել արտագաղթի չափերը, բայց դրանից այն չի նվազում: Փարիզի «Դը Գոլ» օդակայանի Լոս Անջելես մեկնող ինքնաթիռների մասնաբաժնում հայերը որբերի նման հավաքվել են իրար գլխի: Աղմուկ միայն այդ հատվածում է լսվում: Օդակայանի երիտասարդ աշխատակցուհին հանդարտ նայում է նրանց կողմը. «Այդ հայերն են, նահանգներ են մեկնում»:

ԱՄՆ-ի Մասաչուսեթս նահանգի մայրաքաղաք Բոստոնից 30-40 րոպե հեռավորության վրա գտնվող Լոուել քաղաքատիպ ավանում մեզ՝ Երեւանի պետհամալսարանի եւ Լոուելի Միդլսեքս համալսարանի ուսումնական ծրագրերի փոխանակմամբ գտնվող ԵՊՀ լրագրության ֆակուլտետի երկու դասախոսներիս կանգնեցրեց 25-28 տարեկան մի երիտասարդ՝ -15°C ցրտից, օվկիանոսյան քամուց սառցակալված փողոցում կեպին աչքերին քաշած, կիսավերարկուի օձիքը բարձրացրած: Երիտասարդը զարմացած հարցրեց. «Հայերե՞ն էիք խոսում: Իմ անունը Արամ է», Սարոյանի հերոսի պես ներկայացավ նա: «Երեւանից եմ, 9 տարի առաջ Բաքվից փախել եմ Հայաստան, այնտեղից էլ այստեղ եկա»: Հայաստան գալով փորձել է կոշիկի փոքր արտադրություն հիմնել, բախվելով տարաբնույթ կամայականությունների, եկել է Ատլանտյան օվկիանոսի ափին գտնվող այս քաղաքը, որ սենդվիչներ է վաճառում, եւ ամենալավ գնորդներն ուսանողներն են:

«Այդ նրանք չեն մեղավոր: Այդ մենք ենք մեղավոր, որ թույլ տվեցինք, որ այդ որոմն այդպես աճի», ֆաշիստական իշխանության մասին ասում էր Ռեմարկի հայտնի վեպի հերոսը:

Գուցե իսկապե՞ս ոչ այնքան իշխանություններն, որքան մենք ենք մեղավոր, որ թույլ տվեցինք, որ որոմը գլուխ բարձրացնի՝ խեղդելու ապագայի մեր հույսերը, վտանգելով մեր երկրի կենսունակությունը: Հայաստանից չդադարող արտագաղթի վտանգը մեծանում է ժամ առ ժամ: Ապագայի հանդեպ հույսը կորցրած մարդիկ անգամ օտարության դատապարտելով իրենց եւ զավակներին, հուսով են, որ գոնե նրանց ապագան են փրկում: Նրանք այլեւս չեն ասում, թե «Հայաստանում վիճակը լավանա, կվերադառնանք»: Նրանք ուրախ են, որ հաջողվել է իրենց թողնել Հայաստանի սահմանները: Բայց դա ավելի շուտ նման է աղետից մազապուրծ մարդկանց ուրախությանը: Ո՞վ գիտի, թերեւս այդ մարդկանց համար Հայաստանը որպես հայրենիք վերջացել է: Եվ ո՞վ կարող է ասել, թե ե՞րբ, որտե՞ղ է վերջանում հայրենիքը երեւանյան որեւէ փողոցում տեսավստեսունչի ափի մեջ դրած խցկելի՞ս, աղքատացող երկրում ծլարձակող նախկին ու ներկա պաշտոնյաների դղյակնե՞րում, ընտրակաշառքներով եւ օրինախախտումներով ձեւավորվող խորհրդարանո՞ւմ, Հայաստանի ահագնացող արտաքին պարտքո՞ւմ, հեռուստատեսային էկրանից չիջնող բազմազան լոտոներո՞ւմ, մարտնչող տգիտության ու մասնության հաղթարշավո՞ւմ...

Երեւանի օդանավակայանում մի նախկին բարձրաստիճան պաշտոնյա հետաքրքրվեց, թե ի՞նչ նպատակով եմ մեկնում ԱՄՆ: «Դասախոսություն եմ կարդալու», պատասխանեցի: «Ի՞նչ թեմայով» հարցրեց: «Հայկական պետականության հերթական անկումը դարավերջին», ավելացրի:

Տարեց մի մարդ, որ լսել էր մեր կարճատեւ զրույցը, միջամտեց. «Երբ պետականությունն ավարտվում է, հնարավոր է վերականգնել, բայց երբ հայրենիքն է վերջանում, արդեն անհնար է վերստեղծել»:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԱՐՏՕՅԱՆ
ԱՄՆ, Մասաչուսեթս

Դիմակայել, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է

Հայաստանում այսօր արտագաղթը մեծ չափերի է հասնում: Թեեւ պաշտոնական թվեր չեն հրապարակվում, բայց եւ մեր աչքերի առաջ, մեր հարեւան, ընկեր-բարեկամների շրջանակներից բազում ընտանիքներ են մեկնում: Ամենատարբեր ուղղություններով հեռացող մեր հայրենակիցները, այստեղ ապրելու հեռանկար չտեսնելով, փորձում են բախտ որոնել օտարության մեջ: Թե որ ուղղություններով են ավելի շատ մեկնում մեր հայրենակիցները, «Զվարթնոց» օդանավակայանի աշխատակիցները պատասխանեցին՝ Հոլանդիա, Գերմանիա, նաեւ Ռուսաստան, իհարկե: Գլխավոր պատճառաբանությունն աշխատանք չունենալն է, մարդկային ամենատարրական պահանջներ հոգալ չկարողանալը: Բնակչության բոլոր խավերն անհրաժեշտաբար առնչվում են հատկապես առողջապահության եւ կրթության ոլորտներին, եւ նրանց զգալի մասը չի կարողանում օգտվել ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված իրենց հիմնական աշխատանքի, կրթության, առողջապահության, հանգստի իրավունքներից:

Այս խնդիրների շուրջ է զրույցը մայրաքաղաքի թիվ 145 դպրոցի տնօրեն Ժ. Թադեւոսյանի հետ:

– Որպես կրթօջախի տնօրեն, մանկավարժ, ի՞նչ վերաբերմունք ունեք արտագաղթի նկատմամբ, շա՞տ է երեխաների արտահոսքը, կա՞ն ներգաղթածներ, ի՞նչ դժվարություններ են առաջանում նրանց ուսուցման հետ կապված, ինչպիսի՞ ազդեցություններ է թողնում Հայաստանից երկար տարիների բացակայությունը: Ի՞նչ դեր ունի այսօր դպրոցն ապազգայնացնող մշակույթների, երեւույթների դեմ պայքարելու խնդրում: Ինֆորմացիայի «հեղեղը»՝ մշակութային (ֆիլմեր, այլազան գրականություն), լեզվական, կրոնական, ի՞նչ ազդեցություններ են թողնում դեռահասների վրա, ինչպիսի՞ աշխատանքներ պետք է տարվեն նոր սերնդի մեջ հայրենասիրական զգացումներ դաստիարակելու, մեր մշակույթի, լեզվի, ավանդների նկատմամբ սեր ներշնչելու համար:

– Խիստ բացասական վերաբերմունք ունեմ: Արմատներն առողջ պետականության մեջ պետք է փնտրել: Արտագաղթն իրոք մեծ չափերի է հասել, որը դպրոցին շատ է հարվածում: Հայ ընտանիքները հեռանում են, դրսում կատարում ցանկացած աշխատանք: Երեխաները շատ վայրերում չեն էլ սովորում: Անցած տարի մեր դպրոցից գնացել է 15 երեխա՝ Գերմանիա, Կանադա, Հոլանդիա: Նրանցից շատերն ինձ նամակներ են գրում՝ կարոտի ի՞նչ զգայացունց տողերով: Ինչո՞ւ են ծնողները թողնում իրենց երեխաներին այդ հոգեմաշ կարոտի մեջ: Գիտենք՝ բոլորիս համար կեցությունն է որոշիչը: Ես շատ զրույցներ եմ ունենում ծնողների հետ: Իրենց զավակների համար նպատակ ու հեռանկար չեն տեսնում այստեղ: Բայց մինչեւ ե՞րբ, որքա՞ն պիտի տեւի: Բոլորիս համար է ծանր: Այսօր դպրոցում 7.000 դրամ աշխատավարձով աշխատելը հերոսություն է, նվիրյալ պետք է լինես, որ կարողանաս այս պայմաններում աշխատել, երբ դպրոցական ամենաանհրաժեշտ պարագաների համար նվազագույն ֆինանսավորում չկա, ստիպված ես ծնողների աջակցությանը դիմել, բարերարներ փնտրել:

Օտար երկրներում հայ մարդը կատարում է ամեն տեսակ աշխատանք, ինչո՞ւ այստեղ դա չի անում: Ամենաթանկ ռեսուրսները՝ մարդկային ուղեղը, միտքը, չեն օգտագործվում մեր երկրի բարօրության համար: Եթե յուրաքանչյուրս մեր տեղում անենք հնարավորը, մի բան ստեղծենք, մի լավ բան ավելացնենք եղածին, շա՜տ բան կփոխվի, հավատանք մեր վաղվա օրվան:

Կան եւ ներգաղթած երեխաներ: Նրանց հետ նույնպես ունենում ենք դժվարություններ: Նրանց մեծ մասը մոռացել է մայրենի լեզուն: Շատերը դրսում կրթություն չեն էլ ստանում: Սովորած օտար լեզուն էլ խոսակցական միջին մակարդակից չի անցնում: 5–6-րդ, նույնիսկ 9-րդ դասարանցին չգիտի հայերեն տառերը: Հայոց լեզվի ուսուցիչները լրացուցիչ պարապում են նման աշակերտների հետ: Երեխաների հոգեբանությունն աղճատվում է, խախտվում: Շատերը չգիտեն՝ մշտակա՞ն են վերադարձել, թե՞ նորից պիտի տեղափոխվեն: Քանի որ ծնողները հաճախ սպասում են ուսումնական տարվա ավարտին՝ նորից գնալու համար: Այս ճամփորդական տրամադրությունները ազդում են նրանց ուսման, դասընկերների եւ ուսուցիչների հետ ունեցած հարաբերությունների վրա:

Դպրոցի, ուսուցչի դերն իրոք մեծ է նոր սերնդի դաստիարակության հարցում: Մեզնից շատ բան է կախված, մենք մարդ ենք հղկում, «արարում»: Երեխան պետք է սիրի ուսուցչին: Ուսուցիչների ընդունելիս ես անց եմ կացնում տեստեր: Շատերի հետ կնքում եմ պայմանագիր մեկ տարվա համար: Մեր պահանջները չբավարարելու դեպքում նրանց հրաժեշտ ենք տալիս: Լոզունգային մտածողությանը դեմ եմ: Պաստառային կաղապարներ չունենք: Ամենօրյա ջանադիր գործ է պետք անել: Ուսուցիչն իր նվիրվածությամբ, իր ջերմությամբ, վերաբերմունքով պետք է նվաճի աշակերտի սերը, կապի նրան դպրոցին: Կապվածությունը, սերը կարոտ են ծնում, նման դեպքում հեռանալը դժվարանում է: Գրականության, երգ-երաժշտության առարկաների դերը կարեւոր է այս հարցում: Մեր մեծ գրողների հայրենասիրական գործերը, անգամ մի բանաստեղծություն կարող է երեխայի մեջ շատ բան փոխել: Կոմիտաս ենք անցնում, Եկմալյան, Կանաչյան, դաստիարակություն է, ճանաչելի պետք է դարձնել մեր մշակույթը, ազգային արժեքները: Աշխատանքի ուսուցման ժամերին ծանոթացնում ենք գորգագործության արհեստին, ազգային տարազներով տիկնիկներ պատրաստում: Նպատակադրված ենք այս տարվանից ուսուցանել Հայ առաքելական եկեղեցու պատմություն: Հայ քրիստոնյա երեխան պարտավոր է իմանալ իր եկեղեցու պատմությունը: Մտահոգությունները շատ են աղանդների հետ կապված, որոնք թափանցում են նաեւ դպրոց, բարոյական մեծ վնաս հասցնում, խաթարում դեռահասների հոգեբանությունը, առողջ մտածողությունը: Ուզում ենք պահպանել մեր ավանդական դպրոցի դիմագիծը:

Բնակչության արտահոսքի այս ընդհանուր պայմաններում կան նաեւ սակավաթիվ վերադարձողներ: Պատճառները բազմազան են՝ հաճախ սոցիալական ոչ բավարար պայմաններ (գլխավորապես Ռուսաստանից), երբեմն կարոտը, օտարությանը չընտելանալը, պատահում են եւ օրինազանցությունների պատճառով տվյալ երկրի սահմաններից արտաքսման դեպքեր:

Զրուցում եմ վերջերս հայրենիք վերադարձած մի երիտասարդի՝ Արմեն Ավագյանի հետ:

– 1992 թ. ընտանիքով տուրիստական հրավերով մեկնեցինք Կոպենհագեն: Այնտեղ քաղաքացիություն չստացած անձինք աշխատանքի իրավունք չունեն, ապրում են պետական նպաստների հաշվին (իհարկե, չեն բացառվում գաղտնի աշխատանքները): Հայաստանից մեզ հետ մեկնածների զգալի մասը, տարբեր եղանակներով ստանալով քաղաքացիություն, մշտական բնակություն հաստատեց Դանիայում: Տատս գտնվում էր մեր խնամքի տակ եւ ուներ լուրջ հիվանդություն, այդ երկրի օրենքներով ստանում էր նպաստ ոչ միայն ծերության, այլեւ հիվանդության համար, որը կազմում էր բավականին բարձր գումար: Պետությունը նման մարդկանց ապահովում է համապատասխան դեղորայքով: Մենք հայտնվեցինք ոչ նպաստավոր հանգամանքներում: Տատս ուներ սեփական տուն Ուկրաինայում, որը նույնպես արգելք-պատճառ է: Պետության համար ձեռնտու չէ նման ընտանիքներին քաղաքացիություն շնորհելը: Վերադարձանք 1997 թ., այս տարի ընդունվեցի բուհ: Սակայն հիմա ավելի դժվարությամբ ենք ընտելանում տեղի ապրելակերպին: Եվրոպական բարքերին, սովորույթներին ընտելանալով, յուրացնելով շատ բաներ, զգալով մարդու խոսքի ազատությունը, շատ դժվար է նորից հարմարվել հայաստանյան այսօրվա մթնոլորտին ու պայմաններին: Ոչ միայն կրթական համակարգերի եւ աշխատանքային փոխհարաբերությունների տարբերությունները, սովորելուց հետո աշխատանք չունենալու անհեռանկար ապագան խիստ մտահոգիչ են: Հնարավորության դեպքում նորից կվերադառնայի Եվրոպա, թեեւ պետք է խոստովանեմ, որ կարոտը շատ էր խեղդում բոլորիս:

Տարիներ առաջ՝ 1994-ի հունվարին, երբ Հայաստանն ապրում էր իր պատմության ծանրագույն շրջաններից մեկը, շարունակվում էր ղարաբաղյան պատերազմը, 2,5 ամսով ՆԳ նախարարության ֆինանսական աջակցությամբ Ուկրաինա մեկնեցին Հայաստանում ուկրաինական համայնքի, Էջմիածին քաղաքից վաթսուն 5–17 տարեկան պատերազմի մասնակիցների, զոհված ազատամարտիկների երեխաներ: Ուկրաինայում նրանց ընդունեցին սիրով ու ջերմությամբ: Տրամադրեցին հարմարավետ կացարաններ, տաք հագուստ, սնունդ: Երեխաների ուսուցումը կազմակերպվեց Տեռնոպոլ քաղաքից մի փոքր հեռու գտնվող գյուղերից մեկում, գիշերօթիկ դպրոցի մի մասնաշենքը տրամադրվեց հայ երեխաներին: Ուկրաինացի մեր բարեկամները, հատկապես լրագրող Մարիա Բագիլուկը, ամեն ինչ արեցին՝ երեխաների համար ստեղծելով բոլոր պայմանները, որոնցից զրկված էին հայրենիքում (որակյալ սնունդ, լույս, ջերմություն), օտարություն չզգալու համար: Սակայն մի օր, երբ հայոց լեզվի եւ գրականության ուսուցչուհին հանձնարարեց շարադրություն, գրեթե բոլորը Հայաստան վերադառնալու ցանկություն էին հայտնել:

«Մինչ այսօր պահում եմ նրանց շարադրությունները, ասում է ուսուցչուհին: Սակայն այսօր տեսնելով նրանցից շատերին եւ զրուցելով հետները, ցավ եմ ապրում. այն ջերմ, անկաշառ սերը հայրենիքի, իրենց տան նկատմամբ, որ ունեին տարիներ առաջ, հիմա գրեթե բացակայում է, փոխարենը վտանգավոր անտարբերությունն է, լինում, հայրենիքից հեռանալու, դրսում ապրելու տրամադրությունները: Եվ մեղադրել էլ չես կարող: Պայմաններն են ստիպում փոխելու մտածողությունը: Ամենից չես կարող պահանջել դիմանալ ու դիմակայել կյանքի դժվարություններին»:

Դեռ որքան պիտի դիմակայենք փորձություններին:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՂԱՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԿՀՎ-ի նոր գործելակերպը եւ վրիպումները

«Սառը պատերազմի» ժամանակաշրջանում ԱՄՆ կենտրոնական հետախուզական վարչությունն (ԿՀՎ) ակտիվ գործունեություն էր ծավալել ամբողջ աշխարհում եւ մասնավորապես լատինաամերիկյան եւ միջինարեւելյան ամերիկամետ երկրներում: ԿՀՎ-ն հաշվետու չէր ոչ մեկին եւ ուներ անսահմանափակ միջոցներ: Ամեն ինչ պարզ էր թվում, երբ աշխարհը բաժանված էր «լավ» ամերիկացիների եւ «վատ» կոմունիստների միջեւ:

Բայց ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո ամերիկացի լրտեսապետերն ստիպված էին գտնել աշխատանքի նոր նպատակներ ու թիրախներ: Կոմունիստական վտանգն այլեւս չկար, ուստի թիրախ դարձան այն բոլոր երկրները (դաշնակից կամ ոչ), որոնք համառորեն «չէին հասկանում», որ մարդկությունը կարող է լիովին երջանիկ ապրել միայն ամերիկյան ապրանքներ գնելով: Այս առնչությամբ ֆրանսիական «Պուէն» հանդեսը տալիս է հետեւյալ պարզաբանումը: ԱՄՆ-ի վարչակազմում, ինչպես նաեւ արդյունաբերողների եւ կոնգրեսականների միջավայրում համոզված են, թե ամերիկացիների առեւտրական մրցակիցներն անազնիվ են եւ օտարերկրյա ղեկավարներին կաշառում են առեւտրային գործարքներ ապահովելու նպատակով: Ուստի ամերիկացիներն իրենց իրավունք են վերապահում ընդհատակյա բոլոր միջոցներն օգտագործել ամերիկյան ձեռնարկությունների շահերին ծառայելու համար:

1995 թ. հուլիսի 14-ին նախագահ Բիլ Քլինթոնն անձամբ ԿՀՎ կենտրոնակայան այցելեց եւ շնորհավորեց ամերիկյան լրտեսներին, որոնք կարողացել էին «բացահայտել օտարերկրացի ձեռնարկատերերի կաշառատվությունները եւ միլիարդավոր դոլարների հասնող պայմանագրեր ապահովել ամերիկյան ձեռնարկությունների համար, նպաստելով ԱՄՆ-ի բարգավաճմանը»:

Իր նոր գաղտնի ձեռնարկումներն իրականացնելիս ԿՀՎ-ն օգտագործում է ոչ միայն տեխնիկական լրտեսման վիթխարի հնարավորությունները, այլեւ տեղեկատվական բարդ տեխնոլոգիաների ասպարեզում ԱՄՆ-ի նվաճած առաջատար դիրքը, որը թույլ է տալիս տեխնիկապես վերահսկել օտարներին:

Ազգային անվտանգության գործակալության եւ ամերիկացի արդյունաբերողների հետ մեկտեղ ԿՀՎ-ն սկսել է վարել մի քաղաքականություն, որը թույլ է տալիս ողջ աշխարհում լրտեսել բոլոր նրանց, ովքեր փորձում են վիճարկել ԱՄՆ-ի հզորությունը: Բայց լրտեսումը հետզհետե ավելի է դժվարանում: Այսպես, 1998 թ. մայիսին, երբ Հնդկաստանն անսպասելիորեն միջուկային փորձարկումներ իրականացրեց, ամերիկացիներն այդ մասին տեղեկացան լոկ ցնցագրական սարքերից եւ մամուլից: Եվ ամերիկյան գաղտնի ծառայություններին այդ թվականին հատկացված 30 միլիարդ դոլարը փաստորեն արդյունք չտվեց:

ԿՀՎ-ի ներկայիս դժվարությունների գլխավոր պատճառը թերեւս այն մտայնությունն է, թե ամերիկացիներն ընդհատակյա աշխատանքում այլեւս չպետք է ներգրավեն մարդկանց, քանի որ տեխնիկական լրտեսման նորագույն միջոցները կարող են միանգամայն բավարար լինել: Մինչդեռ իսկական լրտեսները եղել եւ մնում են մարդիկ: Հիշյալ մտայնության գերին է նաեւ Պենտագոնի ղեկավարությունը, որը հավակնում է պատերազմներում հաղթել առանց ցամաքային զորքերի օգտագործման: Ներկայումս ԿՀՎ-ում եւս գտնում են, թե չարժե լրտեսներ գործուղել վտանգավոր տարածքներ:

Այս մտայնության հետեւանքները կարող են հիրավի աղետաբեր լինել, ինչպես պատահեց, օրինակ, Սուդանում: Հայտնի է, որ վերջին տարիներին ԿՀՎ-ն Սուդանը համարում էր իսլամիստ ահաբեկիչների որջ: Ամերիկյան լրտես արբանյակները, որոնք երկրի վրա զանազանում են նույնիսկ 12 սանտիմետրանոց առարկաները, հաղորդել էին լուսանկարներ, որոնց վրա իբր նկատվել էր ահաբեկիչների «վարժահրապարակ»: Մինչդեռ ավելի ուշ տեղում կատարված ստուգումները ցույց տվեցին, որ արբանյակից լուսանկարված «վարժահրապարակն» իրականում լոկ սուդանյան բանակի մի խարխուլ հրաձգարան է:

Չնայած այս սխալմունքին, ԿՀՎ-ն որոշեց իր գործակալներին դուրս բերել Սուդանից, որտեղ իրադրությունը մնում էր լարված: Իսկ երբ 1998 թ. ամռանն Արեւելյան Աֆրիկայում ահաբեկչական քայլեր ձեռնարկվեցին ամերիկյան դիվանագիտական ներկայացուցչությունների դեմ, ԿՀՎ-ն ամբաստանյալների ցանկի մեջ մտցրեց նաեւ Սուդանին եւ օգոստոսի 20-ին «Թոմահավկ» տիպի 13 հրթիռներով ոչնչացրեց մայրաքաղաք Խարտումից ոչ հեռու կառուցված դեղագործարանը՝ ներկայացնելով որպես ահաբեկիչների քիմիական զենքի գործարան:

Միջադեպը լուրջ հետեւանքներ ունեցավ, քանի որ ԿՀՎ-ի անհիմն մեղադրանքներին հավանություն տվեցին Ազգային անվտանգության խորհուրդը եւ նախագահ Բիլ Քլինթոնը, որն այն ժամանակ ավելի շատ մտահոգված էր Մոնիկա Լեւինսկու գործով: Դեղագործարանի սեփականատերը՝ մեծահարուստ Սալահ Իդրիսը, սաստիկ զայրացավ եւ ամերիկացի մի խումբ հմուտ փաստաբանների եւ ընտրագույն փորձագետների վարձեց ԿՀՎ-ի մեղադրանքների սնանկությունը բացահայտելու նպատակով: Ամերիկացի հայտնի փորձագետ Ջուլիուս Քրոլը ներկայացրեց 348 էջանոց զեկուցագիր, արդարացնելով Ս. Իդրիսին: Համանման զեկուցագրեր ներկայացրին նաեւ դեղագործարանի շրջակա հողերը տարրալուծած եվրոպական լաբորատորիաները:

Ճիշտ է, ԿՀՎ-ն չընդունեց իր սխալը, բայց ԱՄՆ-ի գանձապետարանը վերացրեց Սալահ Իդրիսի ավանդների սառեցումը, եւ այժմ նրա փաստաբանները պատրաստվում են 30 միլիոն դոլարի փոխհատուցում պահանջել ԱՄՆ-ի կառավարությունից:

Պ. Ռ.

ՇՈՏԼԱՆԴԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈ

Պարկապզուկ նվագողը տեղ հասավ, հագգիսը՝ նույնպես

«Բրիտիշ էրուէյզի» տարածաշրջանային մենեջեր Դուգի Դուգլասը եւ Հայաստանում նրա գործադիր Աստղիկ Հովակիմյանը մեծ ջանքեր ի գործ դրին անցյալ շաբաթ օրը Երեւանում շոտլանդացի մեծ քնարերգու Ռոբերտ Բըրնսին նվիրված երեկույթը խոստացվածի նման հաճելի եւ հիշարժան անցկացնելու համար: Բանն այն է, որ ավիաընկերության Երեւանի գրասենյակը հանձն էր առել Շոտլանդիայից այստեղ հասցնել պարկապզուկ նվագողի, որն ուղեկցելով շոտլանդացիների ազգային ճաշատեսակի՝ հագգիսի բերմանը, նույն երեկոյան զարդարելու էր Հայաստանում ապրող միակ շոտլանդացու՝ Արթուր Դանլոպի «Արմենիա» հյուրանոցի ռեստորանում կազմակերպած բարեգործական այդ միջոցառումը: Սակայն վերջին պահին հայտնի դարձավ, որ ընտանեկան ստիպողական պատճառներով պարկապզուկ նվագողը չէր կարողանալու Երեւան գալ: Եվ սկսվեց Դուգիի ու Աստղիկի հեռախոսային «մարդորսությունը»՝ նոր նվագող գտնելու: Հեռախոսազանգեր գնացին Անգլիայի ու Շոտլանդիայի գրեթե բոլոր՝ պարկապզուկ նվագողների ակումբներ, հրար անցան «Բրիտիշ էրուէյզի» տարբեր բաժանմունքները Լոնդոնի կենտրոնակայանում եւ, ի վերջո, գտնվեց փոխարինողը՝ Քենտում ապրող Բրիտանական կալեդոնյան պարկապզուկի նվագախմբի նախկին անդամ Ռոդ Մաքֆադգենը, որը համաձայնվեց ընդամենը երեք ժամում հավաքել իրերը, հագնել շոտլանդական ավանդական կարճափեշ հանդերձանքը եւ հասնել Հիթրոու օդանավակայան՝ դեպի Երեւան թռիչքի պատրաստվող «Բրիտիշ էրուէյզի» ինքնաթիռին:

Շաբաթ առավոտյան արշալույսին «Զվարթնոց» օդակայանում լրագրողները մեծ խանդավառությամբ դիմավորեցին թանկագին հյուրին, որը հենց ինքնաթիռի աստիճանների մոտ նվագեց իր պարկապզուկը, մինչ օդանավի կապիտանը հանդիսավորապես վայր էր բերում արծաթյա սկուտեղի վրա դրված հագգիսը: Օդակայանում հավաքված ուղեւորներն առավոտյան այդ ժամին իսկապես զվարճացան պարկապզուկի նվագից եւ իրենց գոհունակությունը ծափերով արտահայտեցին:

Բայց բուն զվարճությունը տեղի ունեցավ երեկոյան, Բըրնսի հիշատակին նվիրված ընդունելությանը, որին մասնակցում էին Հայաստանում հավատարմագրված դեսպաններ, օտարերկրացիների համայնքի ներկայացուցիչներ: Ռոդ Մաքֆադգենը նվագեց, հագգիսը մատուցվեց, շոտլանդական ուիսկին խանդավառեց:

«Դժվար է շնորհակալության խոսքեր գտնել Ռոդի համար, որ ամեն ինչ թողնելով, վերջին պահին փրկեց կացությունը, ասաց Դուգի Դուգլասը: Նրա շնորհիվ երեկոն իսկական հաջողությամբ պսակվեց»:

Եվ իսկապես, Բըրնսին նվիրված ընթրիքին հանգանակվեց ավելի քան 8000 դոլար, որը տրվելու է անդամալույծների «Փյունիկ» երիտասարդական ակումբին եւ Գյումրիի որբանոցին, իսկ «Բրիտիշ էրուէյզի» կողմից տրամադրվեց 2 ձրի տոմս՝ դեպի Մ. Նահանգներ:

«ԲՐԻՏԻՇ ԷՐՈՒԷՅԶ» ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

«Տարվա քաղաքական գործիչ» մրցանակ Թուրքիայի եւ Հունաստանի արտգործնախարարներին

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Եվրոպայում խաղաղության հաստատման համար աչքի ընկնող գործիչներին ամերիկյան Արեւելք-Արեւմուտք ինստիտուտի կողմից տրվող «Տարվա քաղաքական գործիչ» ամենամյա մրցանակն այս տարի հանձնվելու է միաժամանակ Թուրքիայի արտգործնախարար Իսմայիլ Ջեմին եւ Հունաստանի արտգործնախարար Գեորգիոս Պապանդրեուին: Մրցանակները տրվելու են մայիսի 2-ին Նյու Յորքում՝ թուրք եւ հույն ծնողների զավակ, դերասանուհի Օլիմպիա Դուկակիսի կողմից:

Օջալանն իր կողմնակիցներին զենքը վայր դնելու կոչ է արել

ԱՆԿԱՐԱ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Մահապատժի դատապարտված եւ Մարմարա ծովի Իմրալը կղզու բանտում պահվող Քրդական աշխատավորական կուսակցության (ՔԱԿ) ղեկավար Աբդուլահ Օջալանն իր կողմնակիցներին զենքը վայր դնելու եւ քրդական խնդրի կարգավորման խաղաղ պլան նախապատրաստելու կոչ է արել: Ինչպես այսօր այստեղ հայտնի է դարձել, Օջալանն այս մասին հայտարարել է ՔԱԿ-ի 7-րդ համագումարի մասնակիցներին հղած ուղերձում: Համագումարն անցկացվում է Իրանի եւ Իրաքի սահմանում գտնվող հեռավոր շրջաններից մեկում: Քրդերի առաջնորդը նշել է, որ «ժամանակին Թուրքիայում իրականացվող քրդական խռովությունների պատճառով չհաջողվեց լիովին ապահովել ժողովրդավարացման գործընթացը»:

ԱՄՆ. Նախնական ընտրություններում հաղթեցին Մաքեյնը եւ Գորը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 2 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՄՆԱՐՔ: Նյու Հեմփշիր նահանգում կայացած ԱՄՆ նախագահի թեկնածուների նախնական ընտրություններում հանրապետականների մեջ համոզիչ հաղթանակ է տարել սենատոր Ջոն Մաքեյնը: Նա ձայների 16 տոկոսով առաջ է կուսակցության գծով իր հիմնական մրցակից, Տեխաս նահանգի նահանգապետ Ջորջ Բուշ կրտսերից: Դեմոկրատների մոտ հաղթել է ԱՄՆ փոխնախագահ Ալբերտ Գորը: Սակայն նրա հեշտ հաղթանակի մասին կանխատեսումները չեն արդարացվել: Ա. Գորը դեռ իր մրցակցից առաջ է ընդամենը ձայների 6 տոկոսով: Ձայների հաշվումը Նյու Հեմփշիր նահանգում շարունակվում է:

Մեծ գետերի կեսից ավելին աղտոտված է

Ջրի 21-րդ դարի համաշխարհային հանձնաժողովի տվյալներով, ծով եւ օվկիանոս թափվող գետերի կեսից ավելին ներկայումս վտանգավոր չափերով աղտոտված է ոռոգման եւ արդյունաբերական թափոնների պատճառով: Դրա հետեւանքով միայն անցյալ տարի մեծ գետերի ափամերձ շրջաններից հեռացել է 25 մլն մարդ: Փորձագետների հաշվարկների համաձայն, քառորդ դար հետո այդ թիվը կարող է քառապատկվել:

Վտանգավոր չափերով աղտոտված գետերի ցանկը գլխավորում է Խուանհե գետը, որն անցնում է Չինաստանի կենսական գյուղատնտեսական տարածքներով: «Պուէն» հանդեսը գրում է, որ 1997 թ. գետի ամենաստորին հոսանքում 226 օր շարունակ ջուրն արտամղվել է պոմպերով, մինչդեռ գործարանները շարունակում էին զանազան թունանյութեր լցնել գետը: Արալյան ծովը վաղուց ցամաքել է, իսկ Վոլգա գետի ջրերի հազիվ 3 տոկոսն է պիտանի սպառման համար: Ներկայումս նվազում է Գանգես եւ Նեղոս գետերի ջրահոսքը:

Աղտոտումից զերծ չեն մնացել նաեւ զարգացած տնտեսությունների գետերը: Կոլորադոն, որն ԱՄՆ-ում ավելի քան 1,5 մլն հա հող է ոռոգում, այնքան շատ է աղտոտված, որ դրա ստորին հոսանքում ընկած արգավանդ հողերը վերածվել են ճահճուտների:

Աշխարհի մեծ գետերի մեջ աղտոտված չեն միայն Ամազոնը եւ Կոնգոն:

Մարտ ամսին Ֆրանսիայի Ագ քաղաքում կանցկացվի ջրի համաշխարհային խնդիրներին նվիրված երկրորդ համաժողովը, որի ընթացքում գետերի ջրերի օգտագործման ընդհանուր քաղաքականության մշակման փորձեր կձեռնարկվեն:

ԱԶԳ

Մշակույթ

1890 թվականի հուլիսի 27-ին Օվերի ամայի դաշտերից մեկում կրակոց լսվեց: Ինքնասպան եղավ 19-րդ դարի եւ բոլոր ժամանակների մեծագույն նկարիչներից մեկը՝ Վինսենթ վան Գոգը: Մահվանից առաջ նա մի նամակ գրեց եղբորը՝ Թեոդորին (Թեոյին), որն այդպես էլ չհասցրեց ուղարկել. «Ես իմ աշխատանքի դիմաց հատուցեցի իմ կյանքով, եւ այն տրվեց իմ գիտակցության կորստյան գնով: Որպես նկարիչ ես այլեւս որեւէ նշանակալից բան չեմ ստեղծի, համոզված եմ այդ բանում: Այդ մասին

իր դեռ չի արարվել, ամեն ինչ խառնային է, անկազմակերպ, դեռ պետք է ամեն ինչ իր հրականանա, ամեն ինչ անուն եւ իմաստ ստանա: Ինչպիսի հզոր ջղեր պետք է ունենալ առարկաների, իրերի, երեւույթների, մտածումների այս հզոր փոթորկին դիմանալու համար, որքան համբերություն է պետք:

Մեկ տարի հետո նա ստեղծեց իր հերթական հրաշքը՝ «Աթոռը»: Այսպիսի աթոռներ լինո՞ւմ են: Ոչ: Այն միայն ու միայն Վինսենթ Վիլլեմ վան Գոգի աթոռն է, միակը, անկրկնելին: Եղբորը Թեոյին, հասցեագր-

չում: Այնուամենայնիվ, եթե մենք հավատում ենք նոր արվեստին, ապագայի նկարիչներին, մեր զգացողությունը չի խաբի մեզ...»:

Իր ողջ կյանքում նա մենակ ապրեց, թեեւ նրա կողքին հարյուրավոր, հազարավոր ազգականներ, ծանոթներ, ընկերներ կային: Իր համար ստեղծեց մի աշխարհ, որի թարգմանությունը հետո պետք է տրվեր 50, 100 տարի հետո: Ոչ, թարգմանությունն այդպես էլ չեղավ: Պարզապես համատարած հիացումներ եղան: Տարօրինակ այս մարդը, որը վերջին տարիներին պարզապես

Երբ ճշտվում են իրերն ու երեւույթները

Վինսենթ վան Գոգի նկարի առջեւ

կարելի կլիներ մտածել միայն այն դեպքում, եթե փոխվեր ամեն ինչ՝ բնավորությունս, դաստիարակությունս, կյանքիս հանգամանքները: Բայց մենք բավականին խելամիտ մարդիկ ենք, որպեսզի ընդունենք այդպիսի փոփոխությունների հնարավորությունը»: Հազվադեպ պարզ մտածողության ժամերին վան Գոգը կարողանում էր ոչ միայն հստակ արտահայտել իր մտքերը, այլեւ դատողություններ անել արվեստի, մասնավորապես նկարչության մասին: Նա գիտակցում է, որ ինքն ու իր սերնդակից նկարիչները չեն ծնվել հաղթանակների, նույնիսկ պարտությունների համար, այլ պարզապես նրա համար, որ սփոփեն մարդկանց իրենց արվեստով կամ նախապատրաստեն այդպիսի արվեստի ճանապարհը: Սեն Ռեմիի հոգեբուժարանից եւ Օվերից ուղարկված վան Գոգի նամակները ցնցում են հուսահատությունը, մենակությունը, վախը հաղթահարելու հերոսական ջանքերով:

Համաշխարհային արվեստին քիչ թե շատ ծանոթ մարդիկ չեն կարող մոռանալ վան Գոգի «Գիշերային սրճարան Առլում» գործը (1888 թ.): Այնքան հուսահատություն, այնքան կործանված երազներ, այնքան թախիծ ու կարոտ քիչ գործերում է տեղավորվել: Ու կերպարները մարդկային կերպարանքներն ավելի քիչ բան են ասում, քան առաստաղից կախված լամպերը, կանաչ մահուդով ծածկված բիլիարդի սեղանը, կարմիր պատերը, հատակը: Աշխար-

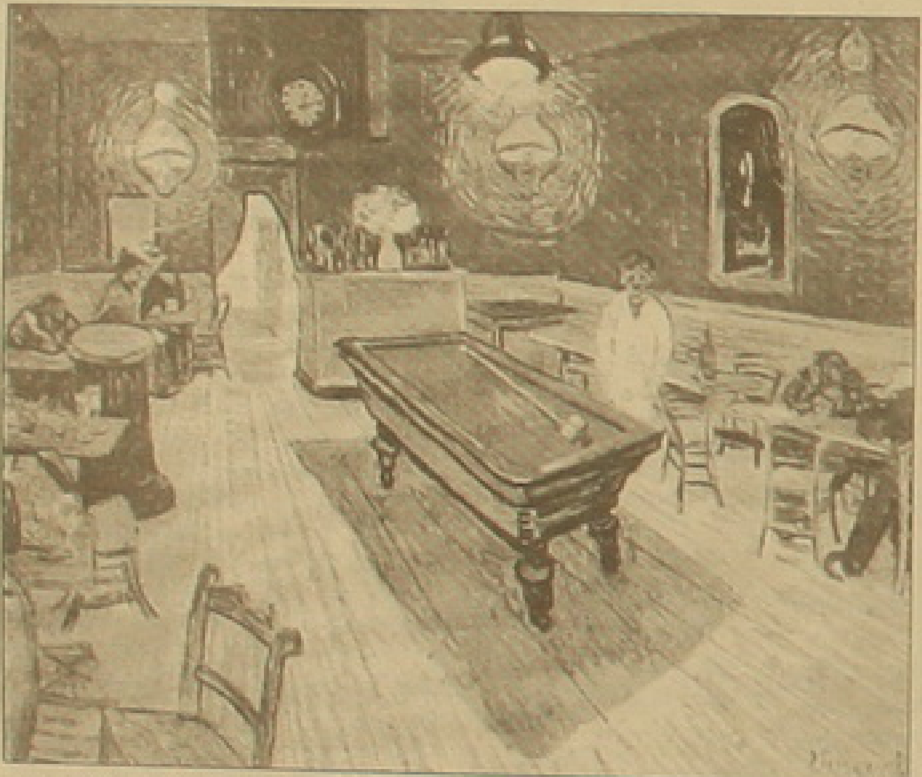

ված նամակում Վինսենթը 1888-ին գրում է. «Գալիս է մի ժամանակ, երբ այլեւս չենք ընդդիմանում իրերի եւ երեւույթների բնական իրողությունների դեմ, թեեւ բնավ էլ չենք համաձայնվել նման կանոնակարգմանը: Մենք պարզապես հասկանում ենք, որ հիվանդ ենք, որ մեր հիվանդությունն այլեւս չի անցնի, եւ այն բուժել հնարավոր չէ: Չեմ հիշում, թե ով է ասել, որ այսպիսի վիճակը մահվան եւ անմահության միջեւ ճոճվելն է: Մենք քարշ ենք տալիս սայլը, եւ դա օգտակար է մարդկանց, որոնց, ավաղ, չենք ճանա-

խենթ էր իր շրջապատի համար, պատկերեց իրերի, բնության, մարդկանց այնպիսի վիճակներ, որը ժամանակին արվել էր աշխարհի ստեղծման օրերին: Եվ այդ մարդը՝ Վինսենթ վան Գոգը, օրեցօր, տարեց-տարի ավելի է մոտենում մեզ, քանզի մենք կամաց-կամաց փորձում ենք հեռանալ մեր իմաստակությունից, փորձում ենք ազատվել սուտ ու պաշտոնական բառերից, սեթեւեթանքներից, խաբեություններից, փորձում ենք ապրել այնպես, ինչպես մեզ ստեղծել է Աստված: Մենք վերադառնում ենք ինքներս մեզ:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ԻՐԱՆԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՕՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Կրկին Ճգնավորյանը

Իրանի Իսլամական հեղափոխության 21-րդ տարեդարձի տոնակատարություններն Երեւանում սկսվեցին փետրվարի 1-ին: Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանության եւ մշակութային կենտրոնի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցած համերգը Իրանի դյուցազներգու բանաստեղծ Ֆիրդուսու «Ռոստամ եւ Զոհրաբ» պոեմի հիման վրա ստեղծված օպերայի բեմադրությունն է: Այն ծագումով իրանահայ, Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի ղեկավար Լորիս Ճգնավորյանի ստեղծագործությունն է, որը ներկայացվեց պարսկերեն՝ օպերային հայ աստղերի կատարմամբ:

Համերգի բացումը կատարեց Իրանի մշակութային կենտրոնի տնօրեն Մոհսեն Աբաքալեբին՝ ներկայությամբ նախարարների, դեսպանների, քաղաքական եւ մշակույթի գործիչների ու հոծ բազմության, որոնք եկել էին հարգելու Հայաստանի ու հայ ժողովրդի 2500-ամյա հարեւան, բարեկամ ու դաշնակից Իրանի ժողովրդին, նրա տարած պատմական հաղթանակի 21-ամյակը՝ բռնատիրության ու միապետության դեմ: «Ռոստամ եւ Զոհրաբ» պոեմը ներկայացնում է ողբերգական դյուցազուն հերոսի փառատենչության մոլուցքից կատարած ահավոր ոճիրը՝ իր իսկ որդու հանդեպ, որն ապստամբել էր դաժան բռնակալության դեմ: Որդեսպանության վշտից կաթվածահար Ռոստամը մի տարի հետո մահանում է՝ հեռանալով այս «ավերակ» ու անցավոր աշխարհից:

Իրանի հեղափոխության 21-րդ տարեդարձին նվիրված համերգներն ու ցուցահանդեսները շարունակվելու են մինչեւ փետրվարի 11-ը, որը հաղթանակի վճռական օրն է Շահի դրածո, ինքնակոչ «փրկիչ» Շահպուր Բախտիարի ռազմական դիկտատուրայի դեմ:

Հ. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Նոր չափումներով

Լույս է տեսել Կտրիճ Սարդարյանի «Պետական սկիզբ եւ ազգային շարունակություն» քաղաքական վերլուծությունների ժողովածուն (Երեւան, «Նաիրի», 1999 թ.): Ընթերցողին ենք ներկայացնում գրքի առաջաբանից հատվածներ: Կարծում ենք, որ դրանք գրախոսությունից ավելի ամբողջական պատկերացում կտան գրքի բովանդակության մասին:

Ընթերցողին ներկայացվող այս ժողովածուն բովանդակում է պետաիրավական ու իրավաքաղաքական չափումներով վերլուծություններ: Դրանք, մեծավ մասամբ, 1992-1994 թթ. հրատարակվել են մամուլում, փորձ եմ արել հիմնավորել ու ապացուցել, որ սկզբնավորվող քաղաքականությունը Հայաստանը տանելու է ինքնամեկուսացման՝ իր ծանր հետեւանքներով: Ժամանակին իշխանություններն անտեսեցին քաղաքականությանն օրինաչափ մեկնարկ ու ընթացք հաղորդելու եւ այն տարածաշրջանային ռեալությունների վրա կառուցելու իմ փաստարկները: Պետական սկիզբն ազգային շարունակություն դարձավ՝ քաղաքական օրինաչափություններն ու կանոններն ավանդական ու փորձով ձախողված համարեցումների հայեցողական դրսեւորումներով: Համարեցումներն ու ձգտմանը հետամուտ չհամակարգված մոտեցումները Հայաստանի իրավասուբյեկտ սկիզբը փոխակերպեցին միջազգային օբյեկտի անհեռանկար ու գոյատեւող վիճակով: Փաստերով ցույց է տրված, որ Ղարաբաղյան հարցի միջազգայնացումն ու միջազգային հակասությունների վրա խաղացող արտաքին քաղաքականությունը խայմերուկը կրկին դարձրեց փակուղի: Ճգնաժամ ծնող ու սնող սուբյեկտիվ սխալ գործոնը տարիներ շարունակ քողարկվել է օբյեկտիվ դժվարությունների եւ դիվանագիտական հաղթանակների ճշմարտանման ու չեղած պատումներով: Տարիների ընթացքում այս ամենը դարձել է «պետական գործ», լեզվամտածողություն ու ցանկալի մտասեւեռումով փոխարինել ողջ իրականությունը: Նման երեւույթը համեմատված է սխալ ախտորոշումով բուժում կատարող բժշկի համառության հետ: Նաեւ փաստերով ցույց է տրված, որ նմանօրինակ քաղաքականություն կարող էր վարել առաջնորդարանը, բայց ոչ պետությունը, որովհետեւ ձգտմանը հետամուտ համարեցումներն ինքնին հակահամակարգ է ու մարտահրավեր պետության հիմնարար նորմերին ու սկզբունքներին:

Անպատասխանատվության դրսեւորում է դիտարկվում ի սկզբանե շրջանառության մեջ դրված այն դրույթը, որ «շրջափակումը չի կարող ազդել տնտեսական բարեփոխումների ու զարգացման վրա»: Դրանով իշխանություններն ազատվեցին շրջափակումն օր առաջ վերացնելու եւ Ադրբեջանի ու Թուրքիայի հետ միջպետական ու տնտեսական հարաբերություններ հաստատելու իրենց պետական պատասխանատվությունից: Փաստորեն այս խնդրի շուրջ են պտտվում արծարծված մյուս հարցերը, որովհետեւ Հայաստանի 3-րդ հանրապետության սուվերեն զարգացումն, առանց արեւելյան ու արեւմտյան հարեւանների հետ միջպետական հարաբերությունների հաստատման, անհնարին էր: Այստեղ էր ջրբաժանը պետական իրատեսության եւ ազգային ռոմանտիզմի: Պետական կամք ու քաղաքական ինքնուրույնություն դրսեւորելու պարագայում նույնիսկ Ղարաբաղի ազատագրական պայքարը չէր կարող խանգարել հարցի լուծմանը: Դրա ապացույցը ռազմական հաջողությունից ճիշտ ու ժամանակին չօգտվելու եւ Ադրբեջանի հետ ուղիղ բանակցություններից 1994 թվականին խուսափելու փաստարկն է: Հանգամանք, որը պատերազմը հարցը լուծելու միջոցից վերածեց թշնամանքը խորացնելու պերմանենտ գործոնի՝ իր բոլոր հետեւանքներով: Գրքում վեր են հանված պետական քաղաքականության ու քաղաքացիական հասարակարգի օրինաչափությունները անհամաչափ ու հնարամիտ մոտեցումներով ախտահանելու մյուս գործոնները: Արված է դրանց պատմական ու նորօրյա քաղաքական դրսեւորումների համեմատական վերլուծությունը՝ նմանության ու տարբերության եզրերով:

ԿԻՆՈԱՇԽԱՐՀ

Առյուծը դարձյալ մռնչում է

Մետրո Գոլդուին Մայեր ստուդիայի արտադրած ֆիլմերը սկսվում են առյուծի մռնչյունով, որը վերջին տարիներին կատվի մլավոցի էր վերածվել մի շարք անհաջող նկարահանումների հետեւանքով:

Քըրք Քըրքորյանն այժմ, երրորդ անգամ դառնալով ՄԳՄ-ի գլխավոր սեփականատեր, փորձում է առյուծին վերադարձնել իր երբեմնի մռնչյունն ու համբավը: Դեյվիդ Ջերմենը «Արմինյն միրոր սփեքթեյթր» շաբաթաթերթում գրում է, որ անցյալ ամիս ստուդիան վերջապես կարողացավ իր երկու գլուխգործոցներին («Ջեյմս Բոնդ» եւ «Լեռ առյուծը») համարժեք մի նոր ֆիլմ թողարկել «Աշխարհը բավական չէ» վերնագրով: Մոտ տասը տարիների անհաջող վերիվայրումներից հետո այս ֆիլմը գալիս է վերահաստատելու ընկերության երբեմնի փառքը: «Մենք ամեն ինչ անում ենք վերակենդանացնելու ընկերությունը», ասում է փոխնախագահ Քրիս Մեգուրկը, որը վեց ամիս առաջ թողնելով «Յունիվերսալ Փիքչըրս» ընկերությունը, եկել է միանալու Ալեքս Եմենիջյանին՝ ՄԳՄ-ի նոր նախագահին եւ գլխավոր գործադիր տնօրենին:

ՄԳՄ-ի հեղինակությունն այնքան ցածր էր գլորվել, որ կամ պետք է լրիվ փակվեր, կամ փորձեր ջրի երես դուրս գալ աննախադեպ քանքեր գործադրելով: Ընկերությունը ընտրեց երկրորդ տարբերակը: Օգնության հասավ դարձյալ Քըրքորյանը, որը երրորդ անգամ գնեց ՄԳՄ-ն 1996-ի վերջերին: Առաջին անգամ նա ընկերությունը գնել էր 1970-ին եւ մի քանի արժեքավոր գույք վաճառելով (դրանց թվում նաեւ «Բեն Հուր» ֆիլմում օգտագործված պատմական կառքերից մեկը) փող հայթայթել սնանկացման եզրին կանգնած կինոընկերության համար: 1986-ին նա ՄԳՄ-ն վաճառել էր Թեդ Թըռներին, որից մի քանի ամիս անց վերստին ետ էր գնել ընկերությունը՝ Թըռներին թողնելով կլասիկ ֆիլմերի «գրադարանը»: 1990-ին նա ստուդիան վաճառել էր իտալացի ֆինանսիստ Ջանկառլո Պարետտիին, որը ֆինանսական խախտումների պատճառով կործանել էր ընկերությունը: 1992-ին ֆրանսիական «Քրեդի Լիոնեզ» բանկն իր թաթն էր դրել դրա վրա, մինչեւ 1996-ին Քըրքորյանի երրորդ անգամ գնելը: «Վատ ժամանակներն անցյալի գիրկն են անցել», ոգեւորությամբ նշում է Եմենիջյանը՝ խոստանալով դարձյալ կարեւոր դեր խաղալ Հոլիվուդի կյանքում: Տասնմեկ տարիների կորուստներից հետո, անցյալ տարվա վերջին եռամսյակում առաջին անգամ 10.3 միլիոնի եկամուտ է գրանցել ընկերությունը շնորհիվ հեռուստատեսային «Ստարգեյթ ՍԳ-1» եւ «Արտաքին սահմանները» ֆիլմերի: Գարնանը արտադրված «The Mod Squad» անհաջող ֆիլմին են եկել փոխարինելու «Թոմաս Քրաունի գործը», «Սթիգմատա» եւ «Թեյ Մուսոլինիի հետ» ֆիլմերը, որոնք ակնկալվածից ավելի լավ ընդունելության են արժանացել:

Հ. Օ.

ԱԶԳ

Մարզական

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Առաջնությունն ավարտվեց, առջեւում օլիմպիադան է

Ավարտվեց բռնցքամարտի Հայաստանի 2000 թ. առաջնությունը: Ֆիզկուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի մարզադահլիճում անցկացված մրցումներում հանդես եկան հանրապետության մարզերը ներկայացնող 97 բռնցքամարտիկներ, որոնք չեմպիոններին ու մրցանակակիրներին որոշեցին 12 քաշային կարգերում: Ուրախալի է, որ առաջնությանը մասնակցեցին մեր բոլոր ուժեղագույնները:

Մրցումները առանձնահատուկ հետաքրքրություն էին առաջացրել մասնագետների ու մարզասերների շրջանում: Պատճառը հասկանալի է. տարին օլիմպիական է, եւ խոշորագույն մարզական ստուգատեսին մասնակցելու իրավունք պետք է նվաճել: Առայժմ Հայաստանի բռնցքամարտիկներից Սիդնեյ-2000-ում հանդես գալու իրավունք է վաստակել միայն Արամ Ռամազյանը (54 կգ քաշային կարգ):

Հանրապետական առաջնությունն արդարացրեց սպասելիքները. մրցումների մասնակիցները բավարար մակարդակ ցուցադրեցին, ինչը հուսադրող է: Մենամարտերի մեծ մասն ընթացավ համառ, դիտարժան պայքարում: Ըստ քաշային կարգերի Հայաստանի չեմպիոններ դարձան հետեւյալ բռնցքամարտիկները. 48 կգ՝ Գագիկ Մարտիրոսյան (Վանաձոր, «Դինամո»), 51 կգ՝ Վախթանգ Դարչինյան (Վանաձոր, «Դինամո»), 54 կգ՝ Արամ Ռամազյան (Երեւան, «Աշխատանքային հերթափոխ», ՖԻՄԱ), 57 կգ՝ Արտյոմ Սիմոնյան (Երեւան, ՖԻՄԱ), 60 կգ՝ Արթուր Գեւորգյան (Երեւան, «Աշխատանքային հերթափոխ», ՖԻՄԱ), 63,5 կգ՝ Բագրատ Ավոյան (Վանաձոր, ՕՀՄԴ), 67 կգ՝ Կարեն Հարությունյան (Երեւան, «Հայաստան» ՄՄ, ՕՀՀՈՒ), 71 կգ՝ Գագիկ Անտոնյան (Կոտայք, «Դինամո»), 75 կգ՝ Ավետիք Աբրահամյան (Երեւան, «Դինամո», ԲԴ), 81 կգ՝ Մհեր Մկրտչյան (Գյումրի, «Հայաստան» ՄՄ), 91 կգ՝ Մարատ Թովմասյան (Արագածոտնի մարզ, «Հայաստան» ՄՄ), 91 կգ-ից բարձր՝ Բագրատ Օհանյան (Գյումրի, ԲԴ):

Առաջնության փակման արարողության ժամանակ չեմպիոններն ու մրցանակակիրները, ինչպես նաեւ հաղթողների մարզիչները, իրենց լավ դրսեւորած մրցավարներն արժանացան պարգեւների: Լավագույն տեխնիկայի համար մրցանակը հանձնվեց Արթուր Գեւորգյանին, իսկ Կարեն Հարությունյանը ստացավ աչքի ընկած երիտասարդ մասնակցի մրցանակը:

Մրցումներից հետո խնդրեցինք կարծիք հայտնել բռնցքամարտի հանրապետական ֆեդերացիայի փոխնախագահ, ՄԻԲԱ-ի բարձրագույն կարգի մրցավար, առաջնության գլխավոր մրցավար Դերենիկ Գաբրիելյանին: «Առաջնությունն անցավ բավականին կազմակերպված, ինչի համար շնորհակալ ենք նաեւ ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ղեկավարությանը, ապա հեղինակավոր մասնագետը: Իհարկե, այս տարվա հնարավորությունները սահմանափակ էին, բայց առաջնությունն անցկացնելու միակ հնարավորությունը սա էր, քանի որ տարվա այս ժամանակ մեծ մարզադահլիճներում ցրտի պատճառով հնարավոր չէ մրցել: Ուրախությամբ պետք է նշեմ, որ չնայած սովորականից վաղ անցկացրեցինք այս տարվա առաջնությունը, մասնակիցները բավականին լավ մակարդակի բռնցքամարտ ցուցադրեցին: Առաջին հերթին վերաբերում է մեր անվանիներին՝ Դարչինյան, Ռամազյան, Սիմոնյան, Գեւորգյան, Անտոնյան, Թովմասյան, Օհանյան: Հաճելի է, որ երիտասարդ, հեռանկարային բռնցքամարտիկներ են մտել ասպարեզ եւ հավասար պայքար են մղում ուժեղագույնների հետ: Առաջին հերթին անվանեմ Կարեն Հարությունյանին: Նա ընդամենը 17 տարեկան է, Երեւան է տեղափոխվել Ախալցխայից: Կարենը մարզվում է ջանասիրությամբ եւ խոշոր հաջողության հասավ նվաճելով հանրապետության չեմպիոնի կոչումը: Մասնավորապես, նա հաղթեց ուժեղ բռնցքամարտիկներ Հայկ Հակոբյանի եւ Համլետ Պետրոսյանի հետ մենամարտերում: Ինչպես գիտեք, Սիդնեյի օլիմպիադայի միայն մեկ ուղեգիր ունենք: Մարտ ամսին կայանալու են եւս երեք ընտրական մրցաշարեր, որոնցում հույս ունենք եւս 3-4 տեղ նվաճել: Մեր ուժեղագույն բռնցքամարտիկները ոչնչով չեն զիջում արտասահմանի իրենց գործընկերներին, իսկ խնդիրը, իհարկե, այդ կարեւոր մրցումներին լավագույն ձեւով նախապատրաստվելը, լավագույն մարզավիճակով ներկայանալն է:

Այժմ Հայաստանի հավաքականը, գլխավոր մարզիչ Իսրայել Հակոբկոխյանի գլխավորությամբ, փետրվարի 7-18-ը ուսումնամարզական հավաք կանցկացնի Ծաղկաձորում: Հենց այստեղ էլ կորոշվեն ընտրական մրցաշարերի մասնակիցները: Սիդնեյի օլիմպիական խաղերի, ինչպես նաեւ Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցումները տեղի կունենան Հալլեում (Գերմանիա), մարտի 6-13-ը, Լիվերպուլում (Անգլիա), մարտի 17-26-ը եւ Վենետիկում (Իտալիա), մարտի 20-30-ը: Նշենք, որ եթե օլիմպիադայի ուղեգիր միայն Արամ Ռամազյանն է նվաճել, ապա մայիսի 4-12-ը Ֆինլանդիայի Տամպերե քաղաքում կայանալիք աշխարհամասի առաջնությունում հանդես գալու իրավունք ստացել են մեր չորս բռնցքամարտիկները՝ Վախթանգ Դարչինյանը, Արտյոմ Սիմոնյանը, Գագիկ Անտոնյանը եւ Բագրատ Օհանյանը: Հայաստանի բռնցքամարտիկների բարձր կարգը թույլ է տալիս հուսալ, որ նրանցից մի քանիսը եւս կնվաճեն բաղձալի ուղեգրեր:

ՄՕԿ

Օլիմպիադա-2008-ի 10 թեկնածու

Աշխարհի բոլոր երկրների մարզիկներն այժմ նախապատրաստվում են Ավստրալիայի Սիդնեյ քաղաքում կայանալիք ամառային օլիմպիական խաղերին: Հայտնի է նաեւ հաջորդ օլիմպիադան հյուրընկալողի անունը. դա Հունաստանի մայրաքաղաք Աթենքն է: Իսկ որտե՞ղ են կայանալու 2008 թվականի օլիմպիական խաղերը:

Միջազգային օլիմպիական կոմիտեն հայտեր ներկայացնելու վերջին ժամկետ էր սահմանել 2000 թ. փետրվարի 1-ը: Եվ ահա հայտնի դարձավ, որ վերջին պահին շվեյցարական Լոզան քաղաքում գտնվող ՄՕԿ-ի շտաբ-բնակարանում ստացվել է Չինաստանի հայտը, որով ցանկություն է հայտնվում երկրի մայրաքաղաքում անցկացնել օլիմպիական խաղերը: Դրանով իսկ օլիմպիադա-2008-ի քաղաք-թեկնածուների թիվը հասավ 10-ի: Դրանք են Բանգկոկը, Ստամբուլը, Օսական, Տորոնտոն, Հավանան, Սեւիլիան, Կահիրեն, Փարիզը, Կուալա Լումպուրը եւ Պեկինը:

Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի հանձնաժողովները կայցելեն թեկնածու քաղաքներ, տեղերում կծանոթանան պայմաններին, իսկ օլիմպիադա-2008-ի մայրաքաղաքը կորոշվի 2001 թվականին, Մոսկվայում կայանալիք ՄՕԿ-ի ամառային նստաշրջանում: Ի դեպ, հենց այդ ժամանակ էլ կորոշվի ՄՕԿ-ի նոր նախագահը: Իսկ կազմակերպության ներկայիս ղեկավարը՝ Խուան Անտոնիո Սամարանչը, 21 տարի իշխելուց հետո հրաժեշտ կտա իր պաշտոնին:

ԼՈՒՐԵՐ

Պատանիներն էլ անհաջողության մատնվեցին

Համագործակցության երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկությանը զուգահեռ Մոսկվայում անցկացվեց պատանեկան միջազգային մրցաշար, որին մասնակցեցին նախկին խորհրդային հանրապետությունները ներկայացնող 8 թիմեր: Նրանց թվում էր նաեւ Հայաստանի մինչեւ 15 տարեկանների չեմպիոնը՝ ֆուտբոլի հանրապետական մարզադպրոցի թիմը (մարզիչ՝ Գագիկ Միրիջանյան): Ցավոք, մեր պատանի մարզիկները հետեւեցին իրենց ավագ ընկերների վատ օրինակին: Ինչպես Հայաստանի չեմպիոն «Շիրակը» պարտություն կրեց անցկացրած բոլոր երեք խաղերում, այնպես էլ՝ նրանք:

Հայ պատանիները տանուլ տվեցին Ուկրաինայի (0–8), Մոսկվայի (0–5) եւ Լատվիայի (1–6) իրենց հասակակիցներին: Այո, երեք խաղում նրանք մրցակիցների դարպասը խփեցին ընդամենը մեկ գոլ, իրենցն ընդունելով 19-ը: Ինչ խոսք, տխուր ցուցանիշ է:

Ռեկորդներ Կալգարիում

Աշխարհի ռեկորդներով նշանավորվեց չմշկավազքի աշխարհի գավաթի խաղարկության կանոնական փուլը: Կալգարիի օլիմպիական սառցուղում մի քանի անգամ թարմացվեցին բարձրագույն նվաճումները: Առաջինն աչքի ընկավ կանադացի Ջերեմի Ուոթերսփունը, որը 500 մ մրցատարածությունն անցավ 34,63 վայրկյանում՝ 0,13 վայրկյանով գերազանցելով իրեն իսկ պատկանող նախկին ռեկորդը: Ռեկորդակիրներ դարձան հոլանդացի երկու չմշկավազորդներ: Յակկո վան Լեեւանգը 1500 մ-ում բարձրագույն նվաճումը հասցրեց 1 րոպե 45,56 վայրկյանի՝ համարյա մեկ վայրկյանով թարմացնելով նախկին ռեկորդը: Նրա հայրենակից Ջանի Ռոմմեն նոր ռեկորդ սահմանեց 5000 մ մրցատարածությունում: Աչքի ընկավ նաեւ աշխարհի բազմակի չեմպիոնուհի Գունդե Նիման-Շտիրնեմանը (Գերմանիա): Նա 3000 մ-ը հաղթահարեց 4 րոպե 0,51 վայրկյանում՝ գերազանցելով նույն Կալգարիում երկու տարի առաջ իր իսկ սահմանած ռեկորդը:

Ռուս թեթեւատլետների բարձր արդյունքները

Տարբեր երկրների թեթեւատլետներ այժմ նախապատրաստվում են ձմեռային մրցաշրջանի կարեւորագույն առաջնություններին: Շատերն արդեն լավ մարզավիճակ են ձեռք բերել ու բարձր արդյունքներ են ցույց տալիս: Սա, թերեւս, առաջին հերթին վերաբերում է Ռուսաստանի մարզիկներին: Նորահայտ տաղանդը՝ 18-ամյա Յուրի Բորզակովսկին, Գերմանիայում կայացած մրցումներում արդեն երկու անգամ թարմացրել է իր երկրի ռեկորդը 800 մ վազքատարածությունում՝ այն հասցնելով 1 րոպե 44,35 վայրկյանի: Ի դեպ, սա նաեւ աշխարհի պատանեկան ռեկորդ է: Իսկ նախկին ռեկորդը պատկանում էր 1972 թ. Մյունխենի օլիմպիադայի փոխչեմպիոն, ուկրաինացի Եվգենի Արժանովին: Գերմանիայում հաջողության հասավ նաեւ մեկ այլ ռուս մարզիկ՝ Վյաչեսլավ Վորոնինը, որը հաղթահարեց 2 մ 35 սմ բարձրությունը: Այս արդյունքը լավագույնն է ձմեռային մրցաշրջանում: Սամարայում անցկացված միջազգային մրցումներում աչքի ընկավ հեռացատկորդ Վասիլի Սկուրլատովը, որը ցույց տվեց 8 մ 38 սմ արդյունք: Սա նույնպես լավագույն ցուցանիշն է այս մրցաշրջանում:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱՀՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված սկանվորդի պատասխանները

Ուղղահայաց

Վերմակ: Միամանթո: Հերա: Մոլ: Դու: ՄԻՄ: ՄԱԿ: Նոտաս: Մու: Նանե: Դոկտ: Ամոն: Ներկ: Նվագ: Տագր: «Գայանե»: «Արեւշատ»: ԱՄՍԼԱ: «Նամուս»: Էդիտ:

Հորիզոնական

Վելի: Դեֆո: Ասուր: «Մի»: «Ան»: ԱՄՆ: Կոն: Աղ: Թան: Տոն: Ֆենոմեն: Վատտ: Գրանկա: Մակր: Գանգ: Եւ: Մար: Մարշ: Դրամ: Ալի: Լի: Լուր: Ուր: Ցենտ: «Աս»:

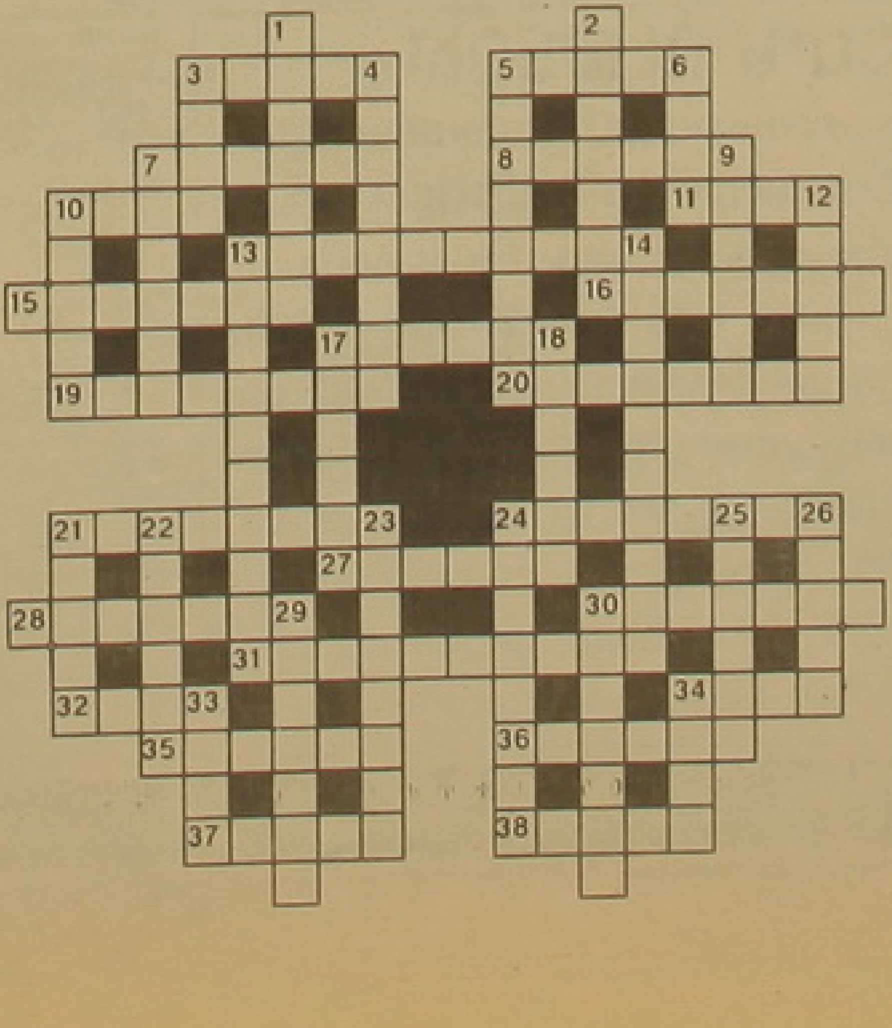

Ուղղահայաց

1. Միապետ, երկրի ղեկավար, ...: 2. Բնակվելու տեղ: 3. Թաղամաս Երեւանում: 4. Սնկի տեսակ: 5. Քաղաք Վենեսուելայում: 6. Հնում՝ թել մանելու գործիք: 7. Տղամարդու անուն: 9. Ժամանակակից նշանավոր կոմպոզիտոր: 10. Պարզ, ... երկինք: 12. Հոլիվուդյան հայտնի աստղ, դերասանուհի: 13. Լիտվացի բանաստեղծ, «Հայաստան» խորագրով բանաստեղծությունների շարքի հեղինակը: 14. Աշխատության կամ գրքի բուն նյութից առաջ դրվող շարադրանք: 17. Մ. թ. ա. 302- մ. թ. ա. 64-ին Փոքր Ասիայում հիմնված պետություն: 18. Հայ սովետական լրագրող, հասարակական գործիչ, «Սիրո եւ ընտանիքի էվոլյուցիան» գրքի հեղինակը: 21. Դրայզերի վեպերից: 22. Կանանց հետեւից ընկնող տղամարդ: 23. Ծովային անողնաշարավորների տիպի դոնդողանման կենդանի: 24. Կղզի Փոքր Անտիլյան արշիպելագում: 25. Գծանկարիչ: 26. Չարենցի չափածո վեպը «Երկիր ...»: 29. Այգու բերքահավաքը: 30. Կանացի անուն: 33. Ավտոմեքենայի մակնիշ: 34. Կահույքագործության մեջ օգտագործվող նյութ:

Հորիզոնական

3. Շիրվանզադեի ստեղծագործություններից: 5. Անդրկովկասում ապրող ժողովուրդ: 7. Պատմական մարզ Իսպանիայի հյուսիսում: 8. Շատ բարալիկ, շատ նվազ: 10. Եգիպտական դիցարանի գլխավոր աստվածը: 11. Սպորտում՝ քայլք, վազք, երբ մոտոցիկլով, հեծանվով, ավտոմոբիլով եւ այլն: 13. Նախարարական տոհմ Հայաստանում: 15. «Պատվի համար» դրամայի հերոսներից: 16. Ատոմի միջուկի հիմնական տարրերից: 17. Չափածո ստեղծագործության, բանաստեղծության ընդհանուր անվանումը: 19. Հին հունական արվեստի նշանավոր հուշարձան: 20. Սփյուռքահայ գրող: 21. «Գործադուլ» որմնանկարի հեղինակը (մեքսիկացի): 24. Ստրկատիրական քաղաք-պետություն Հյուսիսային Աֆրիկայում: 27. Շաղկապ: 28. Իտալացի գրող: 30. Ուրարտական պետության եւ Խալդիի գլխավոր աստծո պաշտամունքային կենտրոնը: 31. Հայկական ազգանուն: 32. Դրամի միավոր: 34. Յուղաքլիթ: 35. Քաղաք Ռուսաստանում, Վորոնեժ գետի ափին: 36. Քաղաք Հայաստանում: 37. Ցինկի եւ կապարի համաձուլվածքը: 38. Համաստեղություն երկնքի հարավային կիսագնդում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ գրասենյակային կահույքի մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները:
Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ կահույքի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 8-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ հաշիչ սարքավորումների (Termination Eguipment) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ հաշիչ սարքավորումների տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ պողպատե միտույքակազմերի (Steel Fittings) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները:
Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ պողպատե միտույքակազմերի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ ջերմակծկվող նյութերի (Heat Shrinkable Materials) մատակարարման համար: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները:
Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ ջերմակծկվող նյութերի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 287066: Առաջարկությունների փակ ծրարների ներկայացման վերջին ժամկետը 2000 թ. փետրվարի 15-ը, ժամը 12:00-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Институт открытого общества
фонд содействия
Армянский филиал
Программа "Восток-восток"

объявляет конкурс среди представителей бизнес инкубаторов, неправительственных организации, финансовых и кредитных организации для участия в семинаре, который состоится 24-27 февраля, в Алматы, Казахстан. Цель семинара - проанализировать положительный и отрицательный опыт других стран; координировать усилия по развитию малого бизнеса со стороны правительственных органов, международных и местных общественных организации и разработать бизнес инкубационную стратегию в Казахстане. Желающие принять участие должны представить творческую биографию и письмообоснование, которые должны быть зарегистрированы и приняты фондом до 10 февраля 2000, 17.00 (адрес: Ереван, ул. Айгедзора 53б, тел: 272 119, 271 713, 273 901, 272 119; тел/факс: 151 088).

ԱՆՏԵՆԱՆԵՐԻ ՏԵՂԱԴՐՈՒՄ՝

ԵՐԱՇԽԻՔՈՎ

A1+, НТВ, ТВ6, «Արմենիա», «Այգ», Հ1, ԱՐ, «Պրոմեթեւս», РТР, ОРТ, «3+2» եւ այլ ալիքների համար:

ՈՐԱԿ՝ ԳՆԻՑ ԲԱՐՁՐ Հեռ.՝ 63-06-84

USAID

AED
Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED)
տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը տեղի կունենա **փետրվարի 4-ին, ժամը 11:30-ին,** Թեքեյան կենտրոնում *(Խանջյան 50)*:

Հանդիպմանը կմասնակցեն
ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության ներդրումների գլխավոր վարչության պետ

Վիկտորիա Տեր-Նիկողոսյանը

«Կարիտաս փայտամշակման կենտրոն» հայ-շվեյցարական համատեղ ձեռնարկության նախագծի ղեկավար

Պետեր Ցբինդեն

«Արտասահմանյան ներդրողների համագումար» հասարակական կազմակերպության նախագահ, «Maison Cafe» ՍՊԸ տնօրեն

Վարուժան Կուզուկյանը

Թեման **«ՀՀ ներդրումային քաղաքականությունը»:**

Դասախոսությունից հետո կկազմակերպվի այցելություն «Կարիտաս փայտամշակման կենտրոն» հայ-շվեյցարական ՀՁ:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ՏՈՒՆ

Շենգավիթի համայնքում, ընդհանուր մակերեսը 231 քմ, կից ավտոտնակով: Երկրորդ հարկում ունի խանութ: Գինը՝ 25 հազար դոլար: Հեռախոս՝ 235187:

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

Պետռեգիստրի Մաշտոցի բաժնում 06.09.1996 թ. գրանցված Յու. Սապարյանի «Լուիզա» անհատական ձեռնարկությունը: Գրանցման համար 271.020.01-112, վկայական համար 01Ա028482:

Երրորդ անձանց հետ պարտքի ու պահանջքի ժամկետը սահմանված է մինչեւ 2 ամիս:

Հասցեն՝ 375099, Արզումանյան 19 շենք, բն. 49:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բանկերի եւ արժութային փոխանակման կետերի աշխատակիցներին

«Ազգի» խմբագրությունից (Հանրապետության 47) հնարավոր է ձեռք բերել թերթի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում արժութային կարգավորումը եւ վերահսկողությունը» կանոնակարգ 8-ում (նոր խմբագրությամբ) փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշումը ներառող համարը:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

3 փետրվար

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մանուկի կրպակ
10.30 Հեռուստասերիալ «Ուեյնի Մանի ֆեստը»
11.00 Գ/ֆ «Ռաշմոր ակադեմիան»
12.30 Կարճամետրաժ կինոնկար «Երբէ ու կե կանոն»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր «Սպիտակ ծղնկուլը», «Հավատա, մի հավատա»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 Խոշոր շահում
20.00 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
22.00 Բարի ակնթարթ
22.50 Հեռուստամարաթոնի էջերից
23.10 Հիթ շքերթ
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեմընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս
9.05 Վաղ առավոտյան
10.00, 18.20 Մուլտֆիլմեր
10.20 Բնության արգելանոցներ. Հելլոու բոն
10.55 Մոսկվան եւ ընկ.
11.30 Վ/ֆ «Գրիգոր Խանջյան»
12.00, 18.05, 20.30, 23.45 Լուրեր
18.40 Երգում է Ժաննա Սկրտչյանը
19.05 «Օլիվ ամրոցը»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Կ/ֆ «Թթենին»
21.15 Գ/ֆ «Անօրեն ներխուժում»
23.05 Ուշ երեկոյան

9.00 Տոմար
11.00 Կամ-կամ (կրկնություն)
19.00 Չղջիկ
19.30, 21.30, 23.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանուկի խոսնակ
20.05 Ի դեպ
20.30 Աստարեզ
21.15 Հրապարակ
22.00 Քրոնիկոն
22.10 Վ/ֆ «Սումիաների գաղտնիքը»
24.00 Զրո ժամ
00.05 Գ/ֆ «Շան կեսօր» (ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ուրվական որսորդները»
16.40 Վիկտորինա երեխաների համար
17.00 «100 տոկոս» ծրագիրը
17.25 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Կալամբուր
19.55 Գործընթաց
20.50 Սերիալ «Տոկուն աղջիկները»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Պրեմիերա-2000. Գ/ֆ «Ով, եթե ոչ մենք» (դերերում Վ. Պրիոմիխով, Ա. Ստոլյանինով, Տ. Դոգիլեւա, 1998 թ.)
00.40 «Խաղաղ տան» լուսանկարչատուն
01.10 Նորություններ
01.30 Գ/ֆ «Արեւածագ» (դերերում Ք. Գուդինգ-կրտսեր, Ս. Քեյլի. ԱՄՆ, 1993 թ.)

РТР
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Քվանտային բժշկագիտություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա-սպորտ»
11.00 Հոմեոպատիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
12.55 Մուլտֆիլմ «Վասիլիի բուժումը»
13.00 Իմ XX դարը
13.25 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում
13.50 Հոմեոպատիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես «Կանանց խաղ»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտսերիալ «Գաղտնի գործակալները»
18.20 Աստարակ
19.05 Սերիալ «Լոս Անջելեսի տաքը-2»
20.30 Սերիալ «Պետերբուրգյան գաղտնիքները»
21.25 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
22.45 Կինոյի ժամ. Ջեքի Չանը «Ա» նախագիծ-2» ֆիլմում (Հոնկոնգ)
00.35 Հերթապահ բաժանմունք
00.50 Կինո+TV
02.20 Բասկետբոլ. Եվրոլիգա. ԲԿՄԱ-«Տոֆաս» (Թուրքիա)
03.40 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ Հեռ. 590000 • http://www.spyur.am

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դանիշ 69150. Պատվեր 1192. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 2. 02. 2000. Գինը 100 դրամ